

PRZEPISY Z ZAKRESU PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Zeszyt 16

Warszawa 1948 r.

OPIEKA SPOŁECZNA

Treść zeszytu:

	str.
1. Dekret z dnia 22 października 1947 r. w sprawie mocy obowiązującej niektórych przepisów ustawodawstwa z zakresu opieki społecznej	3
2. Ustawa z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej	4
3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 27 marca 1924 r. w przedmiocie odsyłania osób, potrzebujących opieki, do gmin, w których osoby te mają prawo do opieki trwałej	7
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 24 kwietnia 1924 r. w przedmiocie zwrotu kosztów z tytułu świadczeń na opiekę społeczną, przewidzianych ustawą z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej	8
5. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 31 lipca 1924 r. w sprawie rozstrzygania skarg przeciw zarządzeniom organów związków komunalnych w sprawach wynikających z wykonania ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej	9
6. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 29 czerwca 1924 r. w sprawie wykonywania opieki społecznej nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie Rzeczypospolitej Polskiej nie mają prawa do opieki trwałej, oraz ponoszenia wynikających stąd kosztów	9
7. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 6 marca 1928 r. o rozgraniczeniu obowiązków opiekuńczych związków komunalnych	10
8. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 16 stycznia 1928 r. o budowie i utrzymaniu wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych	11
9. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa	12
10. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25 maja 1929 r. o organizacji przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej	15
11. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 6 marca 1928 r. o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej	19
12. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 11 kwietnia 1929 r. w sprawie ustanowienia opiekunów społecznych i sposobu wykonywania przez nich obowiązków	22
13. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2 maja 1929 r. o współdziałaniu organów policji państwowej z opiekunami społecznymi	26
14. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych	27
15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 10 października 1927 r. o kwalifikacjach kierowników zakładów opiekuńczych	28

	str.
16. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 13 października 1927 r. o regulaminach zakładów opiekuńczych pracy	29
17. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25 lutego 1930 r. o rachunkowości i o sprawozdaniach instytucji opiekuńczych	30
18. Dekret z dnia 14 kwietnia 1948 r. o zasiłkach i pomocy dla żołnierzy Wojska Polskiego, żołnierzy i funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego, członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej — oraz ich rodzin	33
19. Ustawa z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego	38
20. Dekret z dnia 13 listopada 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski	39
21. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 października 1945 r. w sprawie wykonywania ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walkach o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego	40
22. Okólnik Nr. 13/N Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 11 grudnia 1945 r. Nr. 9897/4/45 w sprawie przekazania opieki nad dziećmi od lat 3 do lat 18 Ministerstwu Oświaty	43

OBJAŚNIENIA:

Ustawodawstwo z zakresu opieki społecznej zostało zunifikowane dekretem z dnia 22 października 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 398).

W niniejszym zeszycie zostają przytoczone przepisy prawne obowiązujące na terenie całego Państwa. Można je podzielić na trzy grupy: akty ustawodawcze wymienione w dekreście z dnia 22.X. 1947 r. z rozszerzeniem ich mocy obowiązującej na cały obszar Polski, akty ustawodawcze, których moc nie została uchylona względnie wydane w obecnej dobie po zakończeniu wojny oraz rozporządzenia wykonawcze do aktów ustawodawczych uznanych za obowiązujące dekretem z dnia 22.X. 1947 r., które jako oparte na przepisach obowiązujących na terenie całego Państwa uzyskały moc na tym samym obszarze. Poza tym przytoczony został okólnik Ministerstwa Pracy i Op. Społ. z dnia 11.XII. 1945 r. jako regulujący badzo ważną dla tej dziedziny ustawodawstwa sprawę opieki nad dziećmi.

W związku z ujednolicieniem prawa o opiece społecznej dla całego Kraju, stały się nieaktualne artykuły lub ich ustępy, które wyłączały niektóre województwa spod mocy danego aktu prawnego (np. § 7 rozporządzenia z dnia 29.V., 1924 r. Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 576).

Ze względu na upływ znacznego okresu czasu od wydania przepisów prawnych normujących zagadnienie opieki społecznej (zasadnicza ustawa o opiece społecznej z dnia 16 sierpnia 1923 r.) w wielu wypadkach uległa zmianie nomenklatura oraz zakres praw i obo-

wiązków instytucji prawnych powoływanych w tych przepisach.

I tak: kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych objął obecnie Minister Administracji Publicznej, a na terenie Ziem Odzyskanych — Minister Ziem Odzyskanych, kompetencje Ministra Opieki Społecznej — Minister Pracy i Opieki Społecznej, Ministra Zdrowia Publicznego — Minister Zdrowia, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę — Prezydent m. st. Warszawy, Policji Państwowej — Milicja Obywatelska.

Zgodnie z ustawą z dnia 23.III. 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294), ustawą z dnia 11.X. 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. Nr 3 z 1946 r., poz. 26) i dekretem z dnia 23.XI. 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 74) określenie „komunalne“ używane w treści niniejszych przytoczonych przepisów winno być zastąpione przez „samorządowe“; uprawnienia rad gminnych (miejskich) obecnie wykonują gminne (miejskie) rady narodowe, sejmiku powiatowego — powiatowe rady narodowe, sejmiku wojewódzkiego — wojewódzkie rady narodowe.

W poniżej przytoczonych ustawach i rozporządzeniach przepisy nieaktualne w całości (całe artykuły, paragrafy, ustępy) pominięto, natomiast przepisy częściowo nieaktualne oraz określenia instytucji, które obecnie zostały zastąpione przez inne względnie przestały istnieć — podano drukiem rozstrzelonym.

1.

DEKRET

z dnia 22 października 1947 r.

w sprawie mocy obowiązującej niektórych przepisów ustawodawstwa z zakresu opieki społecznej.

(Dz. U. R. P. z dnia 22 października 1947 r. Nr. 65, poz. 389).

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 4 lipca 1947 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 252) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej rozciąga się moc obowiązującą następujących ustaw i rozporządzeń:

- 1) ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) z późniejszymi zmianami (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr 56, poz. 576, z 1932 r. Nr 94, poz. 808 i z 1934 r. Nr 110, poz. 976);
- 2) §§ 1, 5, 6 i 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 czerwca 1924 r. w sprawie wykonywania opieki społecznej nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie Rzeczypospolitej Polskiej nie mają prawa do opieki trwałej, oraz ponoszenia stąd kosztów (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 576);
- 3) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o rozgraniczeniu obowiązków opiekuńczych związków komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 232);
- 4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o budowie i utrzymaniu wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 56);
- 5) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823);
- 6) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r., o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 267);
- 7) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354) w brzmieniu nadanym rozpo-

ządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 359).

Art. 2. 1. Do środków zaspakajania niezbędnych potrzeb życiowych, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726), należy również zapewnienie opieki lekarskiej łącznie z opieką w zakładach leczniczych.

2. Przepisy dotyczące ponoszenia i trybu dochodzenia kosztów opieki mają analogiczne zastosowanie w sprawach kosztów opieki lekarskiej, przewidzianej w ust. 1 niniejszego artykułu.

Art. 3. Uchyla się moc obowiązującą wszystkich przepisów prawa obcego i dzielnicowego, dotyczących spraw, objętych niniejszym dekretem, a w szczególności:

- 1) ustawę z dnia 30 maja 1908 r. o siedzibie uzasadniającej wsparcie (Dz. u. Rzeszy str. 381 — 396);
- 2) ustawę z dnia 8 marca 1871 r. w sprawie wykonania ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcie (Zb. u. prusk. str. 130) w brzmieniu ustawy z dnia 11 lipca 1891 r. (Zb. u. prusk. str. 300) i z dnia 23 lipca 1912 r. (Zb. u. prusk. str. 195);
- 3) ustawę z dnia 25 lipca 1924 r. o zawieszeniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej w województwach poznańskim i pomorskim (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 716);
- 4) §§ 2—4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 czerwca 1924 r. w sprawie wykonywania opieki społecznej nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie Rzeczypospolitej Polskiej nie mają prawa do opieki trwałej, oraz ponoszenia wynikających stąd kosztów (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 576);
- 5) ustawę z dnia 29 marca 1926 r. o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach na obszarze b. zaboru rosyjskiego (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 214);

Art. 4. Pozostaje w mocy ustawa z dnia 6 maja 1920 r. w sprawie publicznej opieki nad kalekami (Zb. u. prusk. st. 280) oraz wszystkie przepisy wykonawcze do tej ustawy.

Ustawa śląska z dnia 28 czerwca 1939 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Dz. U. Śl. Nr 22, poz. 53) pozostaje w mocy w odniesieniu do osób nieletnich do lat 17.

Art. 5. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 6. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2.

USTAWA

z dnia 16 sierpnia 1923 r.

o opiece społecznej.

(Dz. U. R. P. z dnia 21 września 1923 r. Nr 92, poz. 726).

w brzmieniu uwzględniającym zmiany wprowadzone przez:

- a) rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 29 czerwca 1924 (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 576);
- b) rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1934 (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

Określenie i cel opieki społecznej.

Art. 1. Opieką społeczną w rozumieniu niniejszej ustawy jest zaspakajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych tych osób, które trwale lub chwilowo własnymi środkami materialnymi lub własną pracą uczynić tego nie mogą, jak również zapobieganie wytwarzaniu się stanu powyżej określonego.

Zakres opieki społecznej.

Art. 2. Opieka społeczna w zakresie powyższym (art. 1) obejmuje w szczególności:

- a) opiekę nad niemowlętami, dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza nad sierotami, półsierotami, dziećmi zaniedbanymi, opuszczonymi, przestępnymi, oraz zagrożonymi przez wpływy złego otoczenia;
- b) ochronę macierzyństwa;
- c) opiekę nad starcami, inwalidami, kalekami, nieuczalnie chorymi, upośledzonymi umysłowo i w ogóle nad niezdolnymi do pracy;
- d) opiekę nad bezdomnymi ofiarami wojny i szczególnie ciężko poszkodowanymi;
- e) opiekę nad więźniami po odbyciu kary;
- f) walkę z żebractwem, włóczęgostwem, alkoholizmem i nierządem;
- g) pomoc instytucjom opiekuńczym prywatnym i współdziałanie z nimi.

Środki zaspakajania niezbędnych potrzeb.

Art. 3. W zakresie zaspakajania niezbędnych potrzeb do życia (art. 1) opieka społeczna polega na dostarczaniu:

- a) koniecznych środków żywności, bielizny, odzieży i obuwi;
- b) odpowiedniego pomieszczenia z opałem i światłem;

- c) pomocy w nabyciu niezbędnych narzędzi pracy zawodowej, pomocy w dziedzinie higieniczno-sanitarnej;
- d) pomocy w przywróceniu utraconej lub podniesieniu zmniejszonej zdolności do pracy.

Prócz wyżej wymienionych za niezbędne potrzeby życiowe uważa się u dzieci staranie o religijno-moralne, umysłowe i fizyczne ich wychowanie, u młodocianych — pomoc w przygotowaniu do pracy zawodowej.

Nadto opieka społeczna obejmuje obowiązek sprawienia pogrzebu.

Art. 2 dekretu z dnia 22.X. 1947 r. w tekście przytoczony rozszerzył pojęcie „niezbędnych potrzeb do życia“, wliczając do nich zapewnienie opieki lekarskiej łącznie z opieką w zakładach leczniczych.

Obowiązek sprawowania opieki społecznej w ogólności.

Art. 4. Obowiązek sprawowania opieki społecznej ciąży poza przypadkiem, przewidzianym w art. 6 niniejszej ustawy, na związkach komunalnych, o ile w poszczególnych wypadkach pewne osoby fizyczne lub prawne na mocy przepisów, czy innego tytułu prawnego nie są zobowiązane do pokrycia wydatków na niezbędne potrzeby życiowe.

Patrz Prawo rodzinne (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 6, poz. 52), a w szczególności art. 3 § 1, w myśl którego krewni wstępni i zstępni obowiązani są dostarczyć sobie nawzajem w razie niedostatku środków utrzymania. Również na rodzeństwie ciąży ten obowiązek, jeżeli jego wykonanie nie spowoduje dla zobowiązanego i jego rodziny nadmiernego uszczerbku. § 2 Obowiązek zstępnych jest bliższy niż wstępnych; obowiązek rodzeństwa jest dalszy niż obowiązek wstępnych. Na krewnych bliższych stopniem ciąży obowiązek przed dalszymi, a spokrewnieni w równym stopniu przyczynić się mają w miarę swego stanu majątkowego. Art. 51 Dziecko pozamałżeńskie ma prawną, wypływającą z pokrewieństwa, w stosunku do matki i jej rodziny — oraz art. 15 prawa małżeńskiego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 270) — Każdy z małżonków obowiązany jest przyczynić się do ponoszenia ciężarów i utrzymania wspólnego gospodarstwa, do wychowania dzieci oraz do zaspokojenia potrzeb osobistych drugiego małżonka.

W razie rozvodu „sąd na żądanie rozwiedzionego małżonka niewinnego, który nie może utrzymać się własnymi siłami, przyzna mu środki utrzymania od drugiego małżonka chociażby niewinnego, uwzględniając jego stan majątkowy“ (art. 30 § 1 prawa małżeńskiego) oraz „ustali udział każdego z rodziców w ciężarach utrzymania i wychowania dziecka“ (art. 31 § 1 pkt 2 tegoż prawa).

Przytaczamy brzmienie powyższych przepisów prawnych, aby unaocnić, że gminy mogą dochodzić swych należności (wydatków poniesionych na opiekę społeczną) w drodze poszukiwania zwrotnego od osób prawnie zobowiązanych do ponoszenia kosztów utrzymania osoby podopiecznej, a nawet mogą odmówić jej opieki społecznej w przypadku, gdy osoba podopieczna mimo wezwania ze strony zarządu gminy nie podejmie kroków prawnych dla dochodzenia swych praw alimentarnych z art. 31 § 1 p. 2 Prawa małżeńskiego.

Rozgraniczenie obowiązków opiekuńczych gmin, powiatów, województwa i Państwa.

Art. 5. Obowiązki związków komunalnych w zakresie wykonywania opieki społecznej rozgraniczają się w sposób następujący:

- a) gminy wiejskie i miasta niewydzielone ze związku komunalnego powiatowego, sprawują zasadniczo opiekę pozazakładową, zakładową zaś o tyle, o ile fundusze gminne pozwolą na założenie i utrzymanie zakładu;
- b) związki komunalne powiatowe uzupełniają opiekę gmin wiejskich i miast niewydzielonych ze związku komunalnego powiatowego przez udzielanie pomocy materialnej gminom, nie mogącym o własnych środkach podolać ciążącym na nich obowiązkom opiekuńczym, oraz organizują i sprawują działy opieki społecznej, wymagającej stałych urządzeń i zakładów i obejmującej działalnością swoją cały powiat, a przekraczającą zdolność finansową gmin;
- c) miasta, wydzielone ze związku powiatowego, sprawują opiekę zakładową i pozazakładową;
- d) wojewódzkie związki komunalne uzupełniają opiekę, wykonywaną przez związki komunalne powiatowe i miasta wydzielone ze związku komunalnego powiatowego przez udzielanie pomocy materialnej powiatom i miastom wydzielonym ze związku komunalnego powiatowego, oraz sprawują działy opieki społecznej, wymagającej stałych urządzeń i zakładów i obejmującej działalnością swoją całe województwo, a przekraczającą zdolność finansową powiatów i miast, wydzielonych ze związku powiatowego.

Punkty a) i b) niniejszego artykułu nie zwalniają jednak gmin wiejskich i miejskich od obowiązku zwrotu kosztów utrzymania w zakładach innych związków komunalnych.

Art. 6. Państwo poza przypadkami, w niniejszej ustawie wymienionymi, ponosi wydatki, połączone z opieką nad osobami, względem których ma specjalne obowiązki z tytułu publicznego, tudzież z wykonaniem tych rodzajów opieki, które przekraczają możliwość świadczenia związków komunalnych.

Art. 7. Czynniki, zobowiązane w myśl art. 5 i 6 niniejszej ustawy do sprawowania opieki zakładowej, mogą spełniać zadania powyższe za pośrednictwem wszelkich odpowiednich zakładów opiekuńczych na zasadzie zawartej z nimi umowy.

Nabycie prawa do trwałej opieki.

Art. 8. Prawo do trwałej opieki ze strony gminy nabywają obywatele Rzeczypospolitej Polskiej przez co najmniej roczny pobyt w gminie.

„Nabycie prawa do trwałej opieki nie zależy od zameldowania pobytu“ (z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 6.V. 1927 r. L. rej. 1730/25).

Nadto prawo to nabywają:

- a) kobiety przez zamążpójście od chwili zawarcia małżeństwa — w tej gminie, w której prawo służy mężowi. Prawo to, w sposób powyższy nabyte, nie gaśnie przez owdowienie, rozwiazanie lub rozdzielenie małżeństwa, dopóki nie zostanie nabyte w innej gminie.
- b) dzieci do lat 16, ślubne, lub w myśl ustawy cywilnej ze ślubnymi równouprawnione — w tej gminie, w której służy ono ojcu. Wszelkie zmiany w zakresie prawa do opieki ojca powodują te same zmiany w odnośnym prawie dziecka;
- c) dzieci do lat 16, których ojciec nie żyje — w tej gminie, w której prawo to miał w chwili śmierci ich ślubny ojciec, względnie matka, o ile ta po śmierci męża nabyła własne prawo do opieki;
- d) dzieci do lat 16, ślubne, które w małżeństwie rozdzielonym pozostają przy matce, oraz dzieci nieślubne — w tej gminie, w której służy rzeczzone prawo matce.

Stanowisko prawne dzieci pozamażeńskich normuje art. 51 i następne Prawa rodzinnego (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 6, poz. 52). Z prawa tego wynika, że dzieci pozamażeńskie („nieślubne“) w zakresie prawa do opieki społecznej są równouprawnione z dziećmi z małżeństwa z tym, że dzieci pozamażeńskie mają prawa, wypływające z pokrewieństwa w stosunku do matki i jej rodziny (art. 51). Ojciec dziecka, jeżeli ojcostwo prawnie zostało ustalone, ma łącznie z matką obowiązek pokrywania kosztów porodu i kosztów 3-miesięcznego utrzymania, a w przypadkach szczególnych — nawet przez czas dłuższy (art. 54) oraz łącznie z matką — stosownie do stanu majątkowego każdego z rodziców — ma obowiązek ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka (art. 56).

Utrata prawa do trwałej opieki.

Art. 9. Prawo do opieki, nabyte w myśl art. 8 niniejszej ustawy, ustaje:

- a) przez nabycie tego prawa w innej gminie;
- b) przez jednoroczną trwałą nieobecność w gminie.

Wyjątek stanowią wypadki nieobecności wskutek służby wojskowej, przebywania w zakładach leczniczych i opiekuńczych, w zakładach przymusowego zamknięcia, oraz emigracji poza granice kraju.

Art. 10. Każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej ma prawo do tymczasowej opieki ze strony gminy, w której okręgu przebywa w chwili, kiedy wynika potrzeba opieki, bez względu na czas trwania pobytu. Gmina, która nie jest równocześnie zobowiązana do sprawowania opieki trwałej w myśl art. 8 niniejszej ustawy, może domagać się zwrotu wydatków od gminy, do trwałej opieki zobowiązanej, względnie odesłać tam potrzebującego opieki na koszt gminy, do trwałej opieki zobowiązanej.

Art. 11. Odesłanie potrzebującego opieki do gminy, w której posiada on prawo do trwałej opieki, jest niedopuszczalne:

- a) jeżeli odesłanie połączone jest ze szkoda dla zdrowia lub życia;
- b) jeżeli gmina, do trwałej opieki zobowiązana, oświadczy gotowość zwrotu wszelkich kosztów, połączonych z wykonaniem opieki.

Art. 12. Odesłanie nie może nastąpić w żadnym wypadku wcześniej, zanim gmina, do której potrzebujący opieki ma być odesłany, obowiązek swój opieki nad nim uzna i gotowość przyjęcia go oświadczy. Do tej chwili zaś, na wypadek sporu między dwiema gminami, aż do czasu rozstrzygnięcia tego sporu, udzielić powinna potrzebującemu opieki ta gmina, w której potrzebujący znajdował się w chwili powstania potrzeby opieki. Gmina ma w tym wypadku prawo do żądania zwrotu połączonych z wykonaniem tej opieki kosztów od właściwej gminy opiekuńczej potrzebującego.

Art. 13 uchylony rozporządzeniem z dnia 29.VI. 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 56 poz. 576).

Art. 14. Gmina, zobowiązana do opieki w myśl przepisów niniejszej ustawy, nie może potrzebującemu odmówić opieki z tego powodu, że pewne osoby fizyczne lub prawne zobowiązane są do zaspokojenia jego niezbędnych potrzeb życiowych (art. 4).

W takich wypadkach gmina udzieli opieki, zwrotu zaś wydatków, ze sprawowania tej opieki wynikłych, domagać się może od wyżej wskazanych osób fizycznych lub prawnych w granicach ich zobowiązania.

Prawa obywateli polskich za granicą i obcokrajowców w Polsce.

Art. 15. Prawo do opieki obywateli polskich zagranicą oraz cudzoziemców do opieki społecznej w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, określają umowy międzynarodowe, w braku zaś tychże stosowane będą zasady wzajemności.

Okólnik Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16.I. 1925 r. Nr 380 wyjaśnia do art. 15: „przepis ten stosuje się jedynie do zwrotu kosztów sprawowania

opieki, nie może być jednak rozumiany jako ograniczający obowiązek gmin do udzielenia niezbędnej pomocy cudzoziemcom narówni z ustawową pomocą zastrzeżoną dla obywateli polskich”.

Materialne środki na cele opiekuńcze.

Art. 16. Koszty opieki społecznej wykonywanej przez związki komunalne, pokrywane być winny:

- a) z sum budżetowych związków komunalnych;
- b) z funduszy lub dochodów z majątków, przeznaczonych na ten cel w myśl postanowień osób fizycznych lub prawnych;
- c) z sum, przeznaczonych specjalnymi przepisami prawnymi (kar, grzywnien itp.);
- d) z sum dodatkowych, udzielonych przez Państwo na zasadzie art. 17.

Władza nadzorcza i egzekutywna.

Art. 17. W razie uchylenia się związków komunalnych od wstawienia do budżetu lub uchwalenia poza nim wydatków, do których pokrycia są w myśl niniejszej ustawy zobowiązane, wprowadzi władza nadzorcza, na wniosek właściwego organu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, odpowiednie kwoty do budżetów odnośnych związków komunalnych.

W wypadkach wyjątkowych, gdy związki samorządowe nie są w finansowej możliwości wypełnienia obowiązków z ustawy niniejszej wynikających, Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu udziela na wniosek właściwego wojewody odpowiedniej subwencji z funduszy na pokrycie tych potrzeb.

Art. 18. Jeżeli związek komunalny mimo wezwania władzy nadzorczej, w dziedzinie opieki społecznej nie wykonywa swoich obowiązków w granicach budżetu, lub wykonywa je nienależycie, służy władzy nadzorczej prawo przeprowadzenia na koszt odnośnego ciała samorządowego niezbędnych zarządzeń. W m. st. Warszawie uprawnienie to służy Ministrowi Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Połączenie ciał samorządowych.

Art. 19 nie obowiązuje w związku z treścią art. 48 § 2 rozporządzenia Prez. Rzeczypospolitej z dnia 22.III. 1928 r. o związkach międzykomunalnych (Dz. U. R. P. Nr 39 poz. 386).

Art. 20. Przymusowe połączenie związków komunalnych w celach opiekuńczych wymaga zgody Sejmu.

Rozstrzygnięcie sporów.

Art. 21. Skargi przeciw organom związków komunalnych rozstrzygane będą przez właściwe organa nadzorcze, w tych zaś wypadkach, w którym właściwym organem nadzorczym będą władze państwowe trzeciej instancji — przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.

Roszczenia związków komunalnych do Skarbu Państwa będą podawane w sposób, jaki określą przepisy wykonawcze, a rozstrzygane przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej łącznie z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu.

Roszczenia i skargi przeciw związkowi komunalnym lub Państwu o zwrot wydatków, poniesionych na podstawie niniejszej ustawy, przedawniają się po roku od upływu tego roku, w którym owe roszczenia powstały.

Ust. 2 pominięto, jako nieobowiązujący ze względu na art. 83, 89 i 119 rozp. Prez. R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o post. admin. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

Zwierzchnie władze. Rada Opieki Społecznej.

Art. 22. Zwierzchnią władzą w sprawach opieki społecznej jest Minister Pracy i Opieki Społecznej z zastrzeżeniem kompetencji Ministra Zdrowia Publicznego w myśl obowiązujących ustaw. Do kompetencji Ministra Pracy i Opieki Społecznej w dziedzinie powyższej, prócz spraw wymienionych w art. 2 niniejszej ustawy, należy:

- a) popieranie stowarzyszeń i związków o charakterze wzajemnej pomocy;
- b) nadzór i kontrola nad działalnością instytucji opieki społecznej;
- c) rejestracja towarzystw, zakładów, instytucji opieki społecznej, tudzież legalizacja ich statutów, fundacyj i zapisów.

Przy Ministrze Pracy i Opieki Społecznej istnieje, jako organ doradczy i opiniodawczy, Rada Opieki Społecznej, złożona z reprezentacji ciał samorządowych, instytucji opieki społecznej i zainteresowanych ministerstw.

Mocą art. 63 Prawa o stowarzyszeniach z dnia 27.X. 1932 (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 808) uchylony został przepis art. 22 lit. c) ustawy o opiece społ., ale tylko „co do rejestracji towarzystw i ich legalizacji”.

Art. 23. Organizację i sposób wykonywania opieki społecznej w poszczególnych działach wymienionych w art. 2, najniższą miarę niezbędnych potrzeb (art. 3), szczegółowe rozgraniczenie obowiązków opiekuńczych (art. 5 i 6), skład i kompetencję Rady Opieki Społecznej (art. 22) organizację komunalnych orga-

nów opieki społecznej oraz sposób kontroli nadzoru nad instytucjami opiekuńczymi komunalnymi i prywatnymi, normują ustawy szczegółowe i zastosowane do nich rozporządzenia wykonawcze.

Art. 24. Wykonanie ustawy niniejszej poleca się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej i Ministrowi Zdrowia Publicznego, każdemu w zakresie jego kompetencji, zaś w odniesieniu do art. 5, 17, 18, 19 i 21 — Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 25. Ustawa niniejsza obowiązuje po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 26. Z wejściem w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie postanowienia prawne, sprzeczne z zasadami, przyjętymi w niniejszej ustawie.

3.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 27 marca 1924 r.

w przedmiocie odsyłania osób, potrzebujących opieki, do gmin, w których osoby te mają prawo do opieki trwałej.

(Dz. U. R. P. z dnia 10 kwietnia 1924 r. Nr 31, poz. 318).

Na zasadzie art. 24 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) zarządza się co następuje:

§ 1. Osoby niepełne fizycznie, chore umysłowo i małoletnie do lat 14 w wypadkach odsyłania ich w myśl art. 10 ustawy z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) do gmin, obowiązanych do sprawowania opieki trwałej, winny mieć zabezpieczoną opiekę konwojenta na koszt gminy, obowiązanej do opieki trwałej.

§ 2. Odesłanie osoby, potrzebującej opieki, do gminy, obowiązanej do opieki trwałej, jest niedopuszczalne w rozumieniu punktu a) art. 11 ustawy z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726), jeżeli gmina, obowiązana do opieki trwałej, nie zapewnia opieki, przewidzianej w art. 3, powołanej ustawy, w szczególności — co do dzieci i młodocianych — nie zapewnia nauki szkolnej lub zawodowej, rozpoczętej lub zapewnionej na terenie gminy pobytu.

§ 3. Gmina obowiązana do opieki trwałej, zadając odesłania, winna zadeklarować zapewnienie opieki w myśl § 2 nin. rozp.

Deklaracja gminy wymaga potwierdzenia przez władzę nadzorczą.

§ 4. W wypadkach, określonych w § 2 nin. rczp., osoba, potrzebująca opieki, pozostać ma na terenie, gdzie się znajduje, na koszt gminy, obowiązanej do sprawowania opieki trwałej w myśl art. 12 powołanej ustawy z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726).

§ 5. Spory, wynikłe na tle spraw, objętych niniejszym rozporządzeniem, rozstrzygać będą właściwe organa nadzorcze.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje z dniem ogłoszenia.

4.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 24 kwietnia 1924 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w przedmiocie zwrotu kosztów z tytułu świadczeń na opiekę społeczną, przewidzianych ustawą z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej.

(Dz. U. R. P. z dnia 2 maja 1924 r. Nr 38, poz. 404).

Na podstawie art. 24 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92 poz. 726) zarządza się w wykonaniu ustępu ostatniego art. 4, art. 5, art. 10, art. 12 i 14 tejże ustawy co następuje:

§ 1. Gminy wiejskie i miejskie zobowiązane są od dnia 21 marca 1924 r. do zwrotu kosztów opieki tymczasowej z zachowaniem przepisów niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Gmina, zobowiązana do okazania opieki tymczasowej, może zażądać zwrotu kosztów poniesionych na sprawowanie opieki od gminy, zobowiązanej do okazania opieki trwałej, jeżeli po przeprowadzeniu dochodzenia stwierdza:

- że na terenie gminy opieki tymczasowej nie ma osób fizycznych lub prawnych, zobowiązanych z tytułu ustaw cywilnych lub innych tytułów prawnych do zaspokojenia niezbędnych potrzeb osoby wspieranej, albo też, że nie jest w ogóle wiadomym o istnieniu takich osób;
- że osoby fizyczne i prawne, wymienione w punkcie a), zwrotu kosztów opieki odmówiły.

§ 3. W każdym wypadku, kiedy wspierana osoba posiada osoby fizyczne lub prawne, zobowiązane z tytułu ustaw cywilnych lub innych tytułów prawnych do zaspokajania jej niezbędnych potrzeb, gmina, sprawująca opie-

kę tymczasową, żądając zwrotu kosztów, poniesionych na sprawowanie opieki od gminy, zobowiązanej do okazania opieki trwałej, winna jest podać wszystkie znane jej dane, dotyczące tych ostatnich osób, w szczególności imiona ich, nazwiska, bądź nazwę osoby prawnej oraz ich adresy, oraz winna szczegółowo podać wszystkie te okoliczności, które spowodowały konieczność udzielenia opieki.

§ 4. Gmina, zobowiązana do okazania opieki tymczasowej, winna jest rozpocząć dochodzenie w sprawie ustalenia gminy, zobowiązanej do okazania opieki trwałej w terminie miesięcznym, poczynając od dnia powstania tytułu do roszczenia o zwrot poniesionego wydatku. Gmina, zobowiązana do okazania opieki trwałej, do której zwrócono się z roszczeniem o zwrot wydatków, lub do której zwrócono się z żądaniem wyjaśnień, dotyczących osób, nad którymi roztoczono opiekę, winna roszczenie rozpatrzyć bądź też udzielić wyjaśnień na piśmie w terminie miesięcznym.

§ 5. Przy ustalaniu wysokości roszczenia za okazaną opiekę zakładową koszt dzienny opieki, podlegający zwrotowi, nie może przekraczać przeciętnego kosztu utrzymania w zakładzie.

Przeciętny koszt dzienny utrzymania w zakładzie, brany za podstawę obliczeń, obejmuje wydatki na pożywienie, światło, opał i pranie w zakładzie, na administrację zakładu, na opiekę lekarską i pomoce wychowawczo-szkolne.

Najwyższy koszt dziennego utrzymania, podlegający zwrotowi, nie może z mocy niniejszego rozporządzenia przewyższać stawki, której wysokość ustalać będzie Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

§ 6. Wszelkie wydatki, poniesione na okazanie niezbędnej pomocy pozazakładowej lub w związku z opieką zakładową, ale nie objęte sumą kosztów dziennego utrzymania, obliczoną stosownie do postanowień § 5 niniejszego rozporządzenia, podlegają zwrotowi na zasadzie przedstawionych dowodów, stwierdzających poniesienie wydatku.

§ 7. Wyzokość sumy, podlegająca zwrotowi z tytułu zwrotu kosztów poniesionych na okazanie opieki, w żadnym wypadku nie może przewyższać rzeczywistych i koniecznych kosztów poniesionych przez gminę.

§ 8. Prawo żądania od gmin, zobowiązanych do okazania opieki trwałej, oraz od osób fizycznych i prawnych, zobowiązanych do opieki w myśl ustaw cywilnych bądź innych tytułów prawnych nie wymienionych w ustawie z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej, zwrotu kosztów, poniesionych na sprawowanie opieki zakładowej, przysługuje również Państwu oraz powiatowym i wojewódzkim związkom komunalnym.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia ogłoszenia na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

5.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ WYDANE W POROZUMIENIU Z MINISTREM SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 31 lipca 1924 r.

w sprawie rozstrzygania skarg przeciw zarządzeniom organów związków komunalnych na obszarze województw:*) krakowskiego, (lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego), kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, warszawskiego, białostockiego, (wołyńskiego, poleskiego, i nowogródzkiego, wileńskiego okręgu administracyjnego) oraz m. st. Warszawy w sprawach wynikających z wykonania ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej.

(Dz. U. R. P. z dnia 14 sierpnia 1924 r. Nr 70, poz. 683).

Na podstawie art. 24 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) w wykonaniu ustępu 1 i 2 art. 21 tejże ustawy zarządza się co następuje:

§ 1. Organami nadzorcami, właściwymi w myśl ustępu 1 art. 21 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) do rozstrzygania skarg przeciw zarządzeniom względnie orzeczeniom organów związków komunalnych w sprawach wynikających z wykonania ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej, są:

A. 1) W I instancji:

- a) w razie skargi przeciw organowi gminy wiejskiej, lub miejskiej miasta niewydzielonego z powiatowego związku komunalnego, — właściwy dla pozwanej gminy wydział powiatowy;
- b) w razie skargi przeciw organowi miasta, wydzielonego z powiatowego związku komunalnego, lub przeciw organowi powiatowego związku komunalnego — właściwy dla pozwanego miasta, lub powiatowego związku komunalnego wojewoda (Delegat Rządu w Wilnie);

2) W II instancji:

- a) w razie skargi na zarządzenie względnie orzeczenie wydziału powiatowego — wojewoda (Delegat Rządu w Wilnie);

*) rozporządzenie obejmuje również obszar woj. warszawskiego.

b) w razie skargi na zarządzenie, względnie orzeczenie wojewody (Delegata Rządu w Wilnie) — Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

B. W razie skargi przeciw organowi m. st. Warszawy — w I i ostatniej instancji Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§§ 2 — 5 nie obowiązują obecnie wobec art. 1 i 119 rozp. Prezydenta R.P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

Wg. rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym środków prawny w postępowaniu administracyjnym przeciw decyzji administracyjnej nazywa się „odwołaniem“, przeto pod określeniem „skargi“, o której mowa w § 1 rozumieć należy obecnie „odwołanie“.

W § 1 przez organa gminy czy miasta rozumieć należy obecnie zarząd gminny lub zarząd miejski.

Władzą odwoławczą od decyzji wydziału powiatowego jest obecnie nie wojewoda, lecz wydział wojewódzki (art. 17 lit. b dekretu z dnia 23. listopada 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 74). Wojewoda może podejmować decyzje za wydział tylko w sprawach niecierpiących zwłoki (art. 18 tegoż dekretu).

§ 6. O ile nie idzie o przypadki przedawnienia się skarg przeciw związkom komunalnym, przewidziane w ustępie 4 art. 21 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej, strona interesowana może prosić o wznowienie postępowania.

Część dalsza § 6 nie obowiązuje, gdyż dotyczy kwestii, związanych ze wznowieniem postępowania, unormowanych przepisami rozp. Prezydenta R.P. z dnia 22 marca 1928 r. cyt. w objaśnieniach do §§ 2—5.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 21 marca 1924 r.

6.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 29 czerwca 1924 r.

w sprawie wykonywania opieki społecznej nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie Rzeczypospolitej Polskiej nie mają prawa do opieki trwałej, praz ponoszenia wynikających stąd kosztów.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 czerwca 1924 r. Nr 56, poz. 576).

Na podstawie art. 1 punkt 4a ustawy z dn. 11 stycznia 1924 r. o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej (Dz. U. R. P. Nr 4, poz.

28) zarządzam, zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. co następuje.

§ 1. Opiekę nad obywatelami, którzy w żadnej gminie Rzeczypospolitej nie mają prawa do trwałej opieki, wykonywa gmina pobytu. Koszty tej opieki ponosi wojewódzki związek komunalny, w którego skład ta gmina wchodzi, na terenie zaś m. st. Warszawy gmina miejska Warszawa.

§§ 2 — 4 uchylone przez art. 3 pkt 4 Dekretu z dnia 22/X.1947 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65, poz. 398).

§ 5. nieaktualny.

§ 6. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województw: poznańskiego, pomorskiego i śląskiego. Z dniem tym traci na całym obszarze moc obowiązującą przepis art. 13 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz.U.R.P. Nr. 92, poz. 726).

7.

ROZPORZĄDZENIE

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 6 marca 1928 r.

o rozgraniczeniu obowiązków opiekuńczych związków komunalnych

(Dz. U. R. P. z dnia 10 marca 1928 r. Nr. 26, poz. 232).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz.U.R.P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam, co następuje:

Art. 1. Obowiązkiem gmin wiejskich i miejskich jest bezpośrednio wykonywanie opieki społecznej, polegającej na udzielaniu poszczególnych świadczeń, wymienionych w art. 3 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz.U.R.P. Nr. 92, poz. 726), bądź w naturze bądź w postaci zasiłków pieniężnych.

Art. 2. Powiatowe związki komunalne oraz miasta, wydzielone z powiatowego związku komunalnego, obowiązane są zorganizować i prowadzić zakłady opieki nad matką i dzieckiem, nad sierotami oraz nad starcami i niezdolnymi do pracy.

Art. 3. Gminy, wchodzące w skład powiatowego związku komunalnego, mogą prowadzić zakłady, wymienione w art. 2, o ile wymagać tego będą warunki życiowe ludności oraz liczba potrzebujących opieki zakładowej.

Art. 4. Na wniosek wydziału powiatowego wojewoda, z którym w tym względzie współdziała z głosem stanowczym wydział wojewódzki, może zobowiązać gminę, wchodzącą w skład powiatowego związku komunalnego, do prowadzenia jednego lub więcej zakładów wymienionych w art. 2, o ile liczba potrzebujących opieki zakładowej w gminie wynosi co najmniej połowę liczby osób, korzystających z opieki zakładowej tej samej kategorii w zakładach powiatowego związku komunalnego, przy czym powiatowy związek komunalny obowiązany jest udzielić gminie na zorganizowanie zakładu niezbędnej pomocy materialnej.

Postanowienie powyższe nie uwalnia powiatowego związku komunalnego od obowiązku prowadzenia zakładów tej samej kategorii.

Z uwagi na art. 21 ustawy z dnia 11 listopada 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych oraz art. 5 dekretu z dnia 23 listopada 1944 r. organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego uprawnienia wojewody i wydziału wojewódzkiego z art. 4 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 6.III.1928 r. przeszły na wojewódzką radę narodową.

Wytyczne w zakresie przejęcia przez gminę obowiązków z art. 4 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 6.III.1928 r. muszą być zgodne z zasadami narodowego planu gospodarczego wieloletniego, jak również z uchwałami Rady Ministrów, ustalającymi plany szczegółowe na podstawie dekretu z dnia 1 października 1947 r. o planowej gospodarce narodowej (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 373).

Jeżeli włożenie na gminę obowiązku prowadzenia jednego lub więcej zakładów opiekuńczych wymagałoby podjęcia przez nią wydatków inwestycyjnych (budowy, przebudowy, urządzenia zakładów), w takim razie inwestycja taka musiałaby być wpięta w ogólny Państw. Planem Inwestycyjnym zgodnie z dekretem z dnia 25.VI.1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 200).

Art. 5. Wojewódzkie związki komunalne a do czasu ich wprowadzenia powiatowe i międzykomunalne związki powiatów i miast wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, obowiązane będą zorganizować i prowadzić zakłady dla poszczególnych kategorii dzieci i dorosłych, wymagających opieki społecznej.

Art. 6 nie obowiązuje z uwagi na art. 48 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22.III.1928 r. o związkach międzykomunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 386).

Art. 7. Obowiązek prowadzenia zakładów wymienionych w art. 2 i 5 odnosi się również do m. st. Warszawy.

Art. 8. Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia określi szczegółowo zakłady, jakie w myśl art. 2 niniejszego rozporządzenia mają zorganizować i prowadzić powiatowe związki komunalne i miasta z nich wydzielone, oraz zakłady, jakie w myśl art. 5 niniejszego rozporządzenia mają zorganizować i prowadzić wojewódzkie związki komunalne, tudzież określi sposób ustalenia liczby miejsc w zakładach oraz wyznaczy terminy zorganizowania poszczególnych kategorii zakładów, nadto określi kosztą jakie gminy obowiązane są zwracać związkom komunalnym wyższego rzędu z tytułu opieki zakładowej za osoby, posiadające w tych gminach prawo do opieki społecznej.

Art. 9 nieaktualny.

Art. 10. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województw pomorskiego, poznańskiego i śląskiego.

8.

ROZPORZĄDZENIE

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 16 stycznia 1928 r

o budowie i utrzymaniu wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych.

(Dz. U. R. P. z dnia 28 stycznia 1928 r. Nr 8, poz. 56).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz.U.R.P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1 nie obowiązuje. Nieruchomości, wchodzące w skład Państwowego Funduszu Ziemi w rozumieniu dekretu z dnia 6 lutego 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U.R.P. Nr. 3, poz. 13 z 1945 r.) będą przekazywane na własność związkom samorządu terytorialnego lub wydzierżawione na podstawie ustawy z dnia 30 stycznia 1948 r. (Dz.U.R.P. Nr. 10, poz. 75).

Art. 2. Ilość wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych, kolejność i termin rozpoczęcia ich budowy w poszczególnych województwach ustanawia Minister Pracy i Opieki Społecznej po zasięgnięciu opinii organów wykonawczych samorządu wojewódzkiego.

Przekazanie obiektów, przeznaczonych na zakłady następuje w terminie, ustalonym dla przystąpienia do budowy, względnie uruchomienia zakładu

Ust. drugi pominięto, jako nieaktualny. Minister Pracy i Opieki Społecznej działa w ramach Państwowego Planu Inwestycyjnego z uwagi na dekret z dnia 25 czerwca 1946 r. o państwowym planie inwestycyjnym (Dz.U.R.P. Nr. 32, poz. 200), (p. objaśnienie do art. 4 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 5 marca 1928 r., Dz.U.R.P. Nr. 26, poz. 232). Minister Pracy i Opieki Społecznej zasięga opinii wojewódzkich rad narodowych, jako reprezentacji samorządu wojewódzkiego (art. 3 dekretu z dnia 23 listopada 1944 r., Dz.U.R.P. Nr. 14, poz. 74).

Art. 3. Projekty i kosztorysy budowy wojewódzkiego zakładu opiekuńczo-wychowawczego wymagają obok zachowania ogólnych przepisów budowlanych zatwierdzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 4. Do wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych przyjmowane są dzieci w wieku do lat czternastu włącznie, potrzebujące opieki społecznej. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, mogą być przyjmowane dzieci w wieku ponad lat czternaście. Pierwszeństwo w przyjmowaniu do zakładu przysługuje:

- 1) sierotom po poległych i zmarłych, których śmierć pozostaje w związku przyczynowym z wykonaniem ich służbowych obowiązków wobec Państwa i związków komunalnych danego województwa,
- 2) sierotom po osobach, które położyły szczególne zasługi w pracy państwowej, samorządowej i społecznej.

O przyjęciu do zakładów dzieci, wymienionych w punktach 1 i 2, decyduje organ wykonawczy samorządu wojewódzkiego.

Z zastrzeżeniem zawartym w ustępie pierwszym, do zakładów będą przyjmowane przed innymi dzieci umieszczone w nich przez gminy tego województwa, którego związek komunalny zakład utrzymuje, względnie tych powiatów, które należą do związku celowego, utrzymującego zakład. W wypadku miejsc wolnych do wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych przyjmowane są dzieci za opłatą, ponoszoną przez osoby, które do tego się zobowiązują.

Dzieci, umieszczone w wojewódzkich zakładach opiekuńczo-wychowawczych, przebywają w nich do ukończenia lat 17.

Co do zakresu i sposobu zastosowania obecnie art. 4 Min. Oświaty może wydać w porozumieniu z Min. Pracy i Op. Społ. bliższe instrukcje w związku z przejęciem całokształtu zagadnień opiekuńczych w odniesieniu do dzieci od lat 3 i małoletnich do lat 18 (patrz okólnik Min. Pracy i Op. Społ. z dnia 11 grudnia 1945 r. podany w końcu zeszytu).

Art. 5. Koszty utrzymania wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych pokrywają wojewódzkie związki komunalne.

a do czasu przejęcia przez nie tych zakładów, związki celowe (art. 9). Fundusze na ten cel tworzą się:

- a) z opłat, pobieranych za korzystanie z zakładów;
- b) z dochodów z majątku, przeznaczonego specjalnie na użytek zakładu;
- c) z dotacji, zapomóg i dobrowolnych ofiar;
- d) z ogólnych dochodów utrzymującego zakład wojewódzkiego związku komunalnego względnie związku celowego.

Skarb Państwa pokrywa koszty utrzymania dzieci w wojewódzkich zakładach opiekuńczo-wychowawczych w tych wypadkach, gdy do tego jest zobowiązany na podstawie odpowiednich przepisów.

Związki celowe — obecnie międzykomunalne.

Art. 6. Związki komunalne pokrywają koszty utrzymania dzieci w wojewódzkich zakładach opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz.U.R.P. Nr 92, poz. 726).

Art. 7. Ustanowienie zarządów wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych oraz kontrola ich działalności należy do samorządu wojewódzkiego.

Nadzór na urządzeniem i prowadzeniem zakładu wykonywa Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 8. Przepisy niniejszego rozporządzenia stosuje się do zakładów wychowawczo-poprawczych, o ile nie pozostają w sprzeczności z obowiązującymi przepisami tych zakładów dotyczącymi.

Art. 9. Nieaktualny.

Art. 10. Wykonanie niniejszego rozporządzenia Porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem, województwa poznańskiego, pomorskiego i śląskiego.

9.

ROZPORZĄDZENIE

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 października 1927 r.

o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa.

(Dz. U. R. P. z dnia 25 października 1927 r. Nr. 92, poz. 823).

Na podstawie art. 44 ust 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu

Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz.U.R.P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

O żebractwie i włóczęgostwie.

Art. 1. Celem zwalczania żebractwa i włóczęgostwa stosuje się środki zapobiegawcze i karne względem osób dopuszczających się czynów, przewidzianych niniejszym rozporządzeniem.

Zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa nieletnich do lat siedemnastu uregulują przepisy specjalne.

Art. 2. Żebrakiem, w rozumieniu niniejszego rozporządzenia jest ten, kto zawodowo zajmuje się wyprasaniem dla siebie w jakikolwiek sposób jałmużny.

Art. 3. Włóczęgą, w rozumieniu niniejszego rozporządzenia jest ten, kto bez pracy i środków do życia zmienia stale miejsce swego pobytu nie w celu znalezienia pracy.

Art. 4. Postanowienia niniejszego rozporządzenia stosuje się również do tego:

- a) kto nałogowo oddając się grze hazardowej, pijaństwu lub ostremu narkotyzowaniu się, dochodzi do takiego stanu, iż dla utrzymania bądź jego samego, bądź tych, których obowiązany jest żywić, udzielić trzeba pomocy z tytułu opieki społecznej;
- b) kto pobiera wsparcia z tytułu opieki społecznej i wzbrania się wykonywać zaofiarowaną mu, a dostosowaną do jego sił i warunków, pracę.

Zakłady zapobiegawcze i poprawcze.

Art. 5. Do walki z żebractwem i włóczęgostwem służą:

- 1) domy pracy dobrowolnej,
- 2) przytulki,
- 3) domy pracy przymusowej.

Art. 6. Zakłady, wymienione w artykule 5, osiągają swój cel, zależnie od przeznaczenia przez:

- 1) opiekę zakładową,
- 2) udzielenie nauki i przygotowanie do pracy zawodowej,
- 3) wywieranie moralnego wpływu,
- 4) celową i systematyczną pracę, za wynagrodzeniem, w warsztatach zakładowych bądź poza zakładem.

Domy pracy dobrowolnej.

Art. 7. Do domów pracy dobrowolnej przyjmowani będą w miarę możliwości i na własne życzenie żebracy i włóczędzy po zwolnieniu z domu pracy przymusowej, więźniowie po odbyciu kary, osoby o niepełnej zdolności do pracy oraz wszystkie inne osoby, nie mogące być w innej drodze zatrudnione lub nie mogące

znaleźć innej pracy. Praca w domach pracy dobrowolnej jest płatna. Nie będą przyjmowane osoby, posiadające środki utrzymania lub zupełnie niezdolne do pracy. Opuszczenie domu pracy dobrowolnej jest dozwolone.

Przez środki utrzymania rozumie się również pomoc materialną ze strony osoby trzeciej, chociażby prawnie do tego nieobowiązanej.

Przytulki.

Art. 8. Do przytułków przyjmowani będą z tytułu opieki społecznej lub przymusowo umieszczeni na mocy decyzji sądu, zupełnie niezdolni do pracy żebracy i włóczędzy, nie posiadający środków utrzymania.

Do zakładów tych będą również przyjmowane z tytułu opieki społecznej inne osoby, pozbawione środków utrzymania i zupełnie niezdolne do pracy.

Art. 9. Przymusowemu umieszczeniu w przytulku lub zakładzie specjalnym (art. 24) na mocy decyzji sądu podlega żebrak lub włóczęga, nie posiadający środków utrzymania i zupełnie niezdolny do pracy, który nie chce wstąpić dobrowolnie do przytulku lub zakładu specjalnego z tytułu opieki społecznej lub przyjęty po opuszczeniu przytulku bądź zakładu specjalnego, żebrze lub włóczy się.

Art. 10. Żebrak lub włóczęga, przymusowo umieszczony w przytulku, będzie przez kierownictwo przytulku zwolniony, jeśli uzyskał dostateczne środki utrzymania lub stał się zdolnym do pracy. Osobom pozostającym z tytułu opieki społecznej dozwolone jest opuszczenie przytulku.

Art. 11. Jeżeli żebrak lub włóczęga, zwolniony na mocy artykułu 10, zostanie ponownie przytrzymany za żebractwo lub włóczęgostwo, będzie przez sąd przymusowo umieszczony w przytulku i wtedy zwolniony być może jedynie na mocy decyzji sądu.

Domy pracy przymusowej.

Art. 12. W domach pracy przymusowej umieszczani będą, z zastrzeżeniem postanowień artykułu 24 niniejszego rozporządzenia, żebracy i włóczędzy zdolni do pracy i nie posiadający środków utrzymania, co do których sąd orzekł umieszczenie w domu pracy przymusowej.

Art. 13. Żebracy lub włóczędzy zdolni do pracy, nie posiadający środków utrzymania, podlegają umieszczeniu w domu pracy przymusowej na czas od trzech do sześciu miesięcy.

Tenże środek sąd może zastosować względem osób zdolnych do pracy, wymienionych w art. 13 niniejszego rozporządzenia.

Art. 14. W czasie, gdyby skazany na mocy art. 13 został w ciągu dwóch lat od daty zwolnienia z domu pracy przymusowej ponownie

przytrzymany na żebractwie lub włóczęgostwie, ulegnie on umieszczeniu w domu pracy przymusowej na czas od trzech miesięcy do dwóch lat.

Art. 15. W wypadkach, gdy sąd uzna, że umieszczenie w domu pracy przymusowej nie jest wskazane ze względu na poprzednią niekaralność lub inne okoliczności, — wówczas zastosowanie tego środka może zawiesić na czas od jednego roku do trzech lat.

W wypadku zawieszenia, sąd ustanawia na ten czas nad skazanym opiekę, wykonanie której powierza właściwemu organowi opieki społecznej.

Art. 16. Zastosowanie środka poprawczego, zawieszonego na mocy art. 15, uważa się za dokonane po upływie terminu zawieszenia.

Art. 17. Zawieszenie będzie cofnięte, jeżeli skazany w okresie zawieszenia dopuści się ponownie żebractwa lub włóczęgostwa, a okres zawieszenia jeszcze nie upłynął.

Art. 18. Umieszczony w domu pracy przymusowej na okres dłuższy, niż sześć miesięcy, może być po upływie co najmniej sześciu miesięcy przedterminowo zwolniony decyzją sądu na wniosek kierownictwa domu pracy przymusowej.

Art. 19. Przedterminowe zwolnienie dopuszczalne jest w razie dobrego sprawowania się skazanego podczas pobytu w domu pracy przymusowej i zarazem gdy jest przewidywana możliwość stałego zarabkowania lub uzyskania innych godziwych środków do życia.

Art. 20. Okres przedterminowego zwolnienia trwa do upływu terminu skazania. Na ten czas sąd ustanawia nad przedterminowo zwolnionym opiekę, wykonanie której powierza właściwemu organowi opieki społecznej.

Art. 21. W ciągu powyższego okresu, sąd może zwolnienie odwołać, jeżeli przedterminowo zwolniony dopuści się ponownie żebractwa lub włóczęgostwa; czas przebywania na wolności nie będzie skazanemu policzony na poczet zamknięcia w domu pracy przymusowej.

Art. 22. Do czasu ustanowienia organów opieki społecznej sąd może zarządzić dozór policyjny zamiast ustanowienia opieki.

Postanowienia wspólne dla przytułków i domów pracy przymusowej.

Art. 23. W stosunku do osób, których umieszczenie w domu pracy przymusowej lub przytulku groziłoby pozbawieniem niezbędnej opieki członków ich rodziny, sąd zarządzi umieszczenie, po uprzednim zapewnieniu opieki tymże członkom rodziny.

Art. 24. W domu pracy przymusowej i przytułkach nie wolno umieszczać:

- 1) umysłowo chorych i epileptyków,
- 2) osób dotkniętych chorobami niebezpiecznymi dla otoczenia (gruźlica, świeża kiła,

jaglica i ostre choroby zakaźne) lub wzbudzające wstręt oraz chorych na choroby niezakaźne, dopóki nie wyzdrowieją.

3) kobiet brzemiennych i karmiących.

Osoby te umieszczane będą w zakładach specjalnych.

Kara pozbawienia wolności.

Art. 25. Kto, posiadając wystarczające środki utrzymania, zebrze (art. 2), będzie karany więzieniem od sześciu miesięcy do dwóch lat, a w razie powtórzenia tego przestępstwa w ciągu pięciu lat od chwili odcięcia kary — więzieniem od roku do pięciu lat.

Jednocześnie z karą więzienia może być orzeczona grzywna od 100 zł do 5 000 zł.

Ust. 2 nieaktualny.

Obecnie grzywnie do 250.000 zł. wg dekretu z dnia 26.IV.1948 r., o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz.U.R.P. Nr. 24, poz. 161).

Postępowanie w sprawach, dotyczących pozbawienia wolności z tytułu umieszczenia w przytułku lub domu pracy przymusowej.

Art. 26. Organa policji obowiązane są zebraków (art. 2) i włóczęgów (art. 3) zatrzymywać i przekazywać do dyspozycji sądu pokoju (powiatowego).

Obecnie sąd grodzki wg. kodeksu postępowania karnego z 1932 r.

Art. 27. W razie stwierdzenia, że zatrzymany nie zajmuje się zawodowo żebractwem lub włóczęgostwem, lecz popadł w taki stan przejściowy, z powodu niemożności znalezienia pracy — sąd zarządza skierowanie zatrzymanego do gminy zobowiązanej do opieki, albo do właściwego urzędu lub domu pracy dobrowolnej, celem umożliwienia mu uzyskania pracy.

Art. 28. W sprawach o umieszczenie w przytułku lub w domu pracy przymusowej stosuje się odpowiednio przepisy ustawy postępowania karnego. Środki odwoławcze przeciw wyrokowi nie wstrzymują jednak wykonania.

Zamiast aresztu prewencyjnego stosuje się przed wydaniem wyroku w sądzie I instancji tymczasowe zamknięcie w przytułku, względnie domu pracy przymusowej; — środek ten może być zawsze zastosowany w miarę potrzeby.

Właściwe są sądy pokoju (powiatowe).

W postępowaniu artykułem niniejszym przewidzianym, osoba, pociągnięta do odpowiedzialności, ma zawsze obrońcę.

Obrońcę z urzędu wyznacza sędzia, bezwzględnie po wdrożeniu przez siebie postępowania, z pośród adwokatów lub innych osób, uprawnionych do zawodowego występowania w sądach w roli obrońcy, — a w razie ich bra-

ku z pośród aplikantów adwokackich lub sądowych, względnie z pośród innych osób zasługujących na zaufanie, za zgodą tych ostatnich.

Obrońca wykonuje swe obowiązki również w toku postępowania przygotowawczego.

Postępowania końcowe.

Art. 29. Do zakładania i utrzymywania domów pracy przymusowej i dobrowolnej obowiązane są wojewódzkie związki komunalne (m. st. Warszawa), przy czym na obszarze winien się znajdować przynajmniej jeden dom pracy przymusowej i dobrowolnej.

Dom pracy dobrowolnej może być ustanowiony, jako jednostka samoistna lub, jako specjalny oddział przy domu pracy przymusowej.

Przepis art. 29 dotyczy również m. Łodzi jako miasta o uprawnieniach samorządu wojewódzkiego.

Art. 30. nieaktualny wobec powołania do życia samorządu wojewódzkiego dekretem z dnia 23 listopada 1944 r. (Dz.U.R.P. Nr. 14, poz. 74).

Art. 31. Obowiązek zakładania i utrzymywania przytułków ciąży na powiatowych związkach komunalnych i miastach wydzielonych z powiatów.

Art. 32. (2) Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda szczegółowe postanowienie o organizacji przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej.

Art. 32 ust. (1) pominięty — nieaktualny z uwagi na art. 48 ust. (2) rozp. Prezydenta R. P. z dnia 21 marca 1928 r. o związkach międzykomunalnych (Dz.U.R.P. Nr.39, poz. 386).

Art. 33. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 34. Rozporządzenie niniejsze zyskuje moc obowiązującą na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem województwa śląskiego, w 2 tygodnie po ogłoszeniu.

Postanowienia, dotyczące przymusowego umieszczenia w przytułkach i domach pracy przymusowej, będą wykonywane w poszczególnych województwach (m. st. Warszawa) w czasie, określonym przez rozporządzenia, wydane przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 35. Wszelkie przepisy, dotyczące żebractwa i włóczęgostwa, choćby nie odpowiadające określeniu art. 2 i 3, zostają uchylone w poszczególnych województwach (m. st. Warszawa) w czasie oznaczonym w ustępie drugim art. 34, o ile nie zostały uchylone w myśl art. 34 ustęp pierwszy.

Pozostają w mocy przepisy, dotyczące umieszczania w domach pracy i przytułkach z powodów innych, niż żebractwo i włóczęgostwo (ustęp 1), jak również dotyczące żebractwa i włóczęgostwa nieletnich, o ile chodzi o osoby, nie mające lat siedemnastu.

W ust. 1 zdanie ostatnie pomięto, jako nieobowiązujące wobec art. 2 Przepisów wprowadzających Kodeks Karny i Prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 573).

10.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 25 maja 1929 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych o organizacji przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej.

(Dz. U. R. P. z dnia 17 czerwca 1929 r. Nr. 41, poz. 350)

Na podstawie art. 30, 31, ustępu 2 art. 32 i art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823) zarządzam co następuje:

Przytułki.

§ 1. Powiatowe związki komunalne i miasta wydzielone z powiatowego związku komunalnego organizują i utrzymują odpowiednią ilość przytułków, zależnie od faktycznych potrzeb.

Właściwe władze wymienionych związków komunalnych powołują na wniosek Powiatowej, względnie Miejskiej Komisji Opieki Społecznej patronaty przytułków z pośród działaczy i opiekunów społecznych w składzie 3—5 członków, uchwalają regulamin patronatu oraz sprawują bezpośrednią kontrolę nad gospodarką przytułku.

§ 2. Patronat ma prawo:

- a) wglądu w prowadzenie przytułku, a w szczególności komunikowania swoich opinii kierownikowi przytułku, względnie składania wniosków i spostrzeżeń bezpośredniej władzy kontrolującej przytułku oraz opiniowania preliminarza budżetowego przytułku i sprawozdań kierownika;
- b) współdziałania z kierownikiem przytułku przy osiąganiu celów, wymienionych w art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823) w ramach regulaminu przytułku;

c) składania kierownikowi przytułku motywowanych opinii w sprawie zwalniania z przytułku pensjonariuszy, przymusowo tamże umieszczonych (art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823);

d) załączania swoich motywowanych opinii do wniosków kierownika przytułku, składanych sądowi w przedmiocie zwolnienia pensjonariusza z przytułku w wypadku recydywy (art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823).

Członkowie patronatu mają prawo wstępu do przytułku.

§ 3. Na czele przytułku stoi kierownik, mianowany przez władzę właściwego związku komunalnego. Kierownikowi podlega cała gospodarka przytułku i personel.

Kierownik jest odpowiedzialny za całokształt gospodarki zakładu, a nadto zwalnia bądź stawia do sądu wnioski w przedmiocie zwolnienia pensjonariuszy, umieszczonych przymusowo w przytułku oraz ma prawo nakładania kar porządkowych, określonych niniejszym rozporządzeniem.

§ 4. W przytułkach umieszcza się osoby, wymienione w art. 8-ym rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823), bądź na mocy wyroku sądowego, bądź decyzji właściwej terytorialnie władzy związku komunalnego, przyczem osoby umieszczone w przytułku z tytułu opieki społecznej mają prawo wychodzenia z przytułku oraz prawo opuszczenia przytułku.

§ 5. W przytułku winny być zorganizowane roboty odpowiednie do stanu fizycznego pensjonariuszy, stwierdzonego przez lekarza, zapewnią opiekę religijną oraz opiekę i pomoc lekarską.

Za pracę w warsztatach zakładowych pensjonariusze otrzymują wynagrodzenie w formie premii pieniężnych. Wysokość premii zależy od rodzaju pracy i wykazanej pilności pensjonariusza. Pensjonariusze, nie pracujący z powodu choroby lub niedołęstwa, winni otrzymać pewną drobną kwotę pieniężną na osobiste wydatki.

Wysokość premii, ustalona przez poszczególne związki komunalne, podlega zatwierdzeniu wojewody, a w stosunku do m. st. Warszawy — zatwierdzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Ustalone premie mogą być zmieniane zależnie od zmiany warunków.

Władzą nadzorczą nad związkami samorządu niższych stopni w myśl dekretu z dnia 23.XI.1944 r. o org. i zakresie działania samorządu terytorialnego jest obecnie wojewódzka rada narodowa (prezydium) i wydział wojewódzki.

Premie w ramach budżetu związku samorządowego ustala zarząd bądź z jego upoważnienia — kierownictwo zakładu.

§ 6. Pensjonariusze przytułku za przekroczenia regulaminu podlegają karom porządkowym, określonym w punktach a — c § 36 niniejszego rozporządzenia.

§ 7. Na 14 dni przed opuszczeniem przytułku przez pensjonariusza, kierownictwo przytułku obowiązane jest zawiadomić o tym gminę, zobowiązaną do trwałej opieki nad opuszczającym przytułek, celem roztoczenia nad nim stosownej opieki w myśl ogólnych przepisów o opiece społecznej, przyczym termin 14-dniowy nie obowiązuje w wypadkach opuszczenia przytułku przez pensjonariusza przebywającego w przytułku z tytułu opieki społecznej.

Domy Pracy Dobrowolnej.

§ 8. Wojewódzkie związki komunalne (m. st. Warszawy), względnie związki międzykomunalne organizują i otrzymują domy pracy dobrowolnej, sprawują bezpośrednią kontrolę nad gospodarką domów pracy dobrowolnej, wyznaczają na wniosek wojewódzkich komisji opieki społecznej patronaty domów pracy dobrowolnej z pośród działaczy i opiekunów społecznych w składzie 3 — 5 członków oraz uchwalają regulamin tychże patronatów.

§ 9. Zakres obowiązków i uprawnień patronatów określa się analogicznie jak w punktach a) i b) § 2 niniejszego rozporządzenia.

§ 10. Przepisy § 3 mają analogiczne zastosowanie do kierowników domów pracy dobrowolnej.

§ 11. Dom pracy dobrowolnej organizuje takie działy pracy, które jednocześnie szkolą pracujących w pewnym rzemiośle lub fachu, zapewnia pensjonariuszom opiekę religijną oraz opieką i pomoc lekarską, a nieletnim opiekę moralną przez powołanie do zakładu specjalnego wychowawcy lub wychowawczyni.

§ 12. Pracujący w domu pracy dobrowolnej zamieszkują w obrębie zakładu, w wyjątkowych wypadkach mogą jednak, za pozwoleniem kierownika, mieszkać poza zakładem. Zezwolenia te w żadnym wypadku nie mogą być udzielane osobom, wymienionym w punkcie a) § 14.

§ 13. Pensjonariusze, mieszkający w obrębie zakładu, w razie przekroczenia regulaminu, podlegają karom porządkowym, wyszczególnionym w punktach a — c § 36, a nie miesz-

kający w obrębie zakładu, karom, wyszczególnionym w punktach a) i c) § 36. W razie trwałej niepoprawności, pensjonariusz domu pracy dobrowolnej podlega wydaleniu, o którym orzeka na wniosek kierownika właściwa władza związku komunalnego.

§ 14. Do domu pracy dobrowolnej będą przyjmowani skierowani przez właściwą władzę związku komunalnego:

- a) żebracy i włóczędzy, wykazujący się kartą zwolnienia z domu pracy przymusowej;
- b) byli więźniowie, wykazujący się kartą zwolnienia z więzienia;
- c) osoby, u których, na podstawie badania lekarskiego stwierdzono zmniejszoną zdolność do pracy, w tym stopniu, iż wyklucza całkowicie bądź bardzo zmniejsza szanse otrzymania pracy z wolnego najmu;
- d) w razie wolnych miejsc, wszystkie inne osoby, o ile nie mogą uzyskać innej pracy i nie pobierają świadczeń ubezpieczeniowych, zabezpieczeniowych, emerytalnych bądź inwalidzkich.

Praca warsztatowa w domu pracy dobrowolnej trwa 8 godzin dziennie.

§ 15. Pensjonariusze domu pracy dobrowolnej otrzymają za swą pracę stosowne wynagrodzenie, zależnie od jej rodzaju i wykazanej umiejętności i pilności. Niezależnie od wynagrodzenia mogą być im udzielane premie.

Wysokość wynagrodzenia w poszczególnych domach pracy dobrowolnej określa zarządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej na wniosek właściwego związku samorządowego zaopiniowany przez wojewodę (Komisarza Rządu m. st. Warszawy).

Mieszkańcy na mieście otrzymują oprócz zwykłej płacy dodatek dzienny równy kosztom dziennego utrzymania jednej osoby w domu pracy dobrowolnej.

Domy Pracy Przymusowej.

§ 16. Zakres obowiązków i uprawnień wojewódzkich związków komunalnych (m. st. Warszawy, względnie związków międzykomunalnych) w stosunku do domów pracy przymusowej określa się analogicznie jak w § 8 niniejszego rozporządzenia.

§ 17. Zakres obowiązków i uprawnień patronatów określa się analogicznie jak w punktach a) i b) § 2 niniejszego rozporządzenia, nadto patronat załącza swoje motywowane opinie do wniosków kierownika, składanych sądowni w przedmiocie przedterminowego zwolnienia internowanych z domu pracy przymusowej (art. 18 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823).

§ 18. Przepisy § 3 mają zastosowanie do kierownika domu pracy przymusowej, z tym, że kierownik domu pracy przymusowej nie ma prawa bez decyzji sądu zwalniania internowanych.

Dla kierownika domu pracy przymusowej poza kwalifikacjami ogólnymi, wymaganymi dla kierowników zakładów opiekuńczych, požądane jest posiadanie kwalifikacji specjalnych, a w szczególności obeznanie z działem więziennym. Kierownika domu pracy przymusowej zatwierdza Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 19. Do domu pracy przymusowej przyjmowani są żebracy i włóczędzy skierowani na zasadzie art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823) na czas określony w wyroku sądowym, nadto inne osoby, skierowane do domu pracy przymusowej bądź na mocy wyroku sądowego, bądź na mocy zarządzenia władz administracji ogólnej (władzy policyjnej, w myśl przepisów, objętych ustępem 2 art. 35 tegoż rozporządzenia).

§ 20. Za utrzymanie internowanych, nie będących żebrakami lub włóczęgami, właściwy związek komunalny utrzymujący dom pracy przymusowej otrzymuje stosowne opłaty (§ 42) wpłacane z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości, względnie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

§ 21. Dom pracy przymusowej organizuje działy pracy, które jednocześnie szkolą pracujących w odpowiednim rzemiośle lub fachu.

§ 22. Dom pracy przymusowej prowadzi kartotekę i rejestr internowanych, według wzoru załączonego do niniejszego rozporządzenia.

§ 23. Każdy internowany, skierowany do domu pracy, przy przyjmowaniu winien podać dane co do wszystkich ważniejszych okoliczności życiowych. Dane te w razie potrzeby podlegają sprawdzeniu z urzędu.

Następnie internowany podlega oględzinom lekarskim, zostaje wykąpany oraz dostaje ubranie, bieliznę i obuwie zakładowe. Mężczyźni nadto winni być ostrzyżeni i ogoleni. Rzeczy prywatne internowanego podlegają dezynfekcji i dezynsekcji i są oddawana na przechowanie do magazynu zakładowego, bądź niszczone, o ile ich stan tego wymaga. Z przyjęcia rzeczy, ewentualnie zniszczenia spisuje się protokół, który stwierdza swym podpisem urzędnik oraz sam internowany, o ile umie pisać, — o ile zaś nie umie — inna osoba przez tegoż upoważniona. Przy opuszczaniu domu pracy przymusowej internowany kwituje z odbioru złożonych rzeczy i pieniędzy, zaś o ile rzeczy jego zostały zniszczone — dostaje wzmian inne ubranie, bieliznę i obuwie.

§ 24. Internowani w domu pracy przymusowej winni być podzieleni na oddział męski i żeński. Każdy oddział dzieli się ponadto na sekcję, zależnie od wieku i sprawowania się, internowanych, a mianowicie:

1 sekcja — internowani w wieku od 17 do 21 lat;

2 sekcja — internowani za żebractwo i włóczęgostwo oraz internowani z art. 4 i art. 35 ustęp 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823);

3 sekcja — kradźbrni i niepoprawni z sekcji 2.

Regulamin sekcji 3 winien być najsurowszy.

Internowany z sekcji 3 w razie dobrego sprawowania się może być przeniesiony do sekcji 2.

Internowani z sekcji 1 nie mogą być przenoszeni do sekcji 2 lub 3, — w razie ciężkich przekroczeń winni być izolowani na czas przewidziany w niniejszym rozporządzeniu.

§ 25. Każdy internowany winien otrzymać osobne łóżko z pościelą, szafkę, ręcznik, bieliznę zakładową, obuwie itp. Internowany odpowiada porządkowo za czystość i stan tych rzeczy.

§ 26. Każdy internowany, o ile stan zdrowia jego na to pozwala, podlega co tydzień kąpieli oraz powinien co tydzień zmieniać bieliznę osobistą.

Bielizna pościelowa winna być zmieniana najmniej co trzy tygodnie.

§ 27. Internowani w zakładzie winni pozostawać pod stałym nadzorem lekarza.

Niezależnie od tego każdy internowany winien być co miesiąc poddany badaniu lekarskiemu, a w razie potrzeby mieć zapewnioną pomoc lekarską.

§ 28. W razie wypadku lub podejrzenia o chorobę zaraźliwą, internowany, do czasu przekazania go do szpitala, winien być separowany, w tym celu przy izbie chorych winno być stosowne izolowane pomieszczenie.

§ 29. Czystość i porządek w domu pracy przymusowej winny być ściśle przestrzegane. Prace z tym związane wykonywają internowani wyznaczani na kolejne dyżury.

§ 30. Praca warsztatowa trwa 8 godzin. W rozkładzie dnia winny być uwzględnione godziny przeznaczone na naukę, religię i zaspokojenie potrzeb kulturalnych. Nadto nieletni winni mieć zapewnioną opiekę moralną przez powołanie do zakładu specjalnego wychowawcy lub wychowawczynie.

Scisły rozkład dnia ustali regulamin wewnętrzny.

§ 31. Do wynagrodzenia za pracę internowanych ma zastosowanie przepis § 15 ust. 1 i 2 niniejszego rozporządzenia, z tym, że na rękę wypłaca się internowanym 1/4 zarobku na

drobne wydatki, zaś 3/4 wynagrodzenia zapisuje się na ich imienny rachunek — tę część wynagrodzenia internowani otrzymują przy opuszczeniu domu pracy przymusowej.

§ 32. Osobom obcym wstęp do domu pracy przymusowej bez zezwolenia kierownika domu lub władzy nadzorczej jest wzbroniony.

Odwiedzający internowanego nie mogą przynosić z sobą do zakładu żadnych przedmiotów ani żywności bez zezwolenia kierownika, jak również nie mają prawa komunikowania się z innymi internowanymi.

Z obrębu zakładu nie może być wyniesiony żaden przedmiot bez zezwolenia kierownika.

§ 33. Przed opuszczeniem domu pracy przymusowej przez internowanego, kierownictwo domu pracy przymusowej zobowiązane jest zaproponować internowanemu umieszczenie w domu pracy dobrowolnej, bądź też zarejestrowanie się w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy.

W razie odmowy przez internowanego pójścia do domu pracy dobrowolnej kierownictwo domu pracy przymusowej zawiadamia na 14 dni przed terminem opuszczenia domu pracy przymusowej przez internowanego gminę, zobowiązaną do trwałej opieki, celem roztoczenia nad nim stosownej opieki w myśl ogólnych przepisów o opiece społecznej.

Powyższe ma również zastosowanie w razie przedterminowego zwolnienia internowanego z domu pracy przymusowej przez sąd.

§ 34. Dom pracy przymusowej posiada własną straż, uzbrojoną, na czele której stoi naczelnik straży, podlegający bezpośrednio kierownikowi domu pracy przymusowej.

Straż pełni służbę wewnętrzną w zakładzie w zakresie bezpieczeństwa, służbę wartowniczą oraz konwojuje internowanych na zewnątrz zakładu.

Na polecenie kierownika domu pracy przymusowej straż przeprowadza kontrolę dzienną i nocną całego zakładu.

Na oddziale żeńskim straż pełni dozorczy-
nie.

W razie koniecznej potrzeby straż (dozorczynie) używa siły dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w obrębie zakładu.

Wnioski o ukaranie internowanych naczelnik straży przedstawia kierownikowi domu pracy przymusowej.

Szczegółowe przepisy, dotyczące organizacji straży określi regulamin.

Postanowienia porządkowe.

§ 35. Za przekroczenia regulaminu wewnętrznego internowani podlegają karom porządkowym, wymierzanym w zależności od

okoliczności czynu i stopnia winy. Internowanym zasługującym na wyróżnienie z powodu swego nienagannego zachowania się mogą być udzielane ulgi i nagrody.

§ 36. Internowani podlegają następującym karom porządkowym:

- a) naganie;
- b) pozbawieniu ulg;
- c) pozbawieniu prawa rozporządzania zarobkiem, względnie jego częścią na przeciąg do 4 tygodni;
- d) pozbawieniu zarobku za pracę na czas do 2 tygodni;
- e) twardego łóża na czas do 1 tygodnia;
- f) samotnego zamknięcia w celi na czas do 2 tygodni.

§ 37. Internowani mogą otrzymywać indywidualnie lub grupami następujące ulgi i nagrody:

- a) pochwała w obecności internowanych, ewentualnie łącznie z zapisaniem do akt personalnych internowanego;
- b) polepszenie warunków pobytu;
- c) przedstawienie wniosku do sądu o przedterminowe uwolnienie;
- d) otrzymanie zapomogi lub narzędzi pracy przy zwolnieniu.

§ 38. Kierownik domu pracy przymusowej prowadzi wykaz wymierzonych kar porządkowych oraz udzielonych ulg i nagród.

§ 39. Przeciw decyzji kierownika domu pracy przymusowej, wymierzającej internowanemu karę porządkową, internowany może wnieść zażalenie do właściwej dla danego zakładu władzy związku komunalnego. Władza ta orzeka ostatecznie.

Zażalenie nie wstrzymuje wykonania kary.

Zawezwanie pomocy policyjnej.

§ 40. W wypadkach zagrażających bezpieczeństwu w domu pracy przymusowej kierownik domu pracy przymusowej powinien wezwać pomoc policyjną.

Przepisy końcowe.

§ 41. Przepisy szczegółowe dotyczące pracy pensjonariuszów (internowanych) i wynagrodzenia za nią, opieki lekarskiej, duchownej i moralnej, nauczania ogólnego i rzemiosł, odżywiania, odzieży i pomieszczenia, komunkowania się ze światem zewnętrznych pensjonariuszy przytułków, umieszczonych w nich przymusowo oraz internowanych w domu pracy przymusowej oraz wszelkich innych kwestii, związanych z pobytem w zakładzie ustalają regulaminy wewnętrzne, wydane przez właściwe związki komunalne.

W regulaminie wewnętrznym przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej winny być uwzględnione w miarę możliwości te podstawowe przepisy ustawodawstwa ochrony pracy, które dają się pogodzić z charakterem tych zakładów.

Regulamin domu pracy przymusowej zatwierdza Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 42. Do opłat pobieranych za utrzymanie pensjonariuszy (internowanych) od gmin i ich wysokości, nadzoru i kontroli nad działalnością oraz sprawozdań z działalności i rachunkowości, kwalifikacji kierowników i regulaminów wewnętrznych przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej mają zastosowanie analogiczne postanowienia dotyczące instytucji opiekuńczych, z uwzględnieniem postanowień niniejszego rozporządzenia.

§ 43. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje w dwa tygodnie po ogłoszeniu.

Załącznik do rozporządzenia Min. Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25 maja 1929 r. (pozycja 350).

Województwo

REJESTR INTERNOWANYCH DOMU PRACY PRZYMUSOWEJ

w

KARTA REJESTRACYJNA

Imię i nazwisko internowanego (także nazwisko panienskie internowanej)

- 1) Wiek (data urodzenia), stan cywilny . . .
- 2) Zawód
- 3) Wyznanie
- 4) Znaki szczególne
- 5) Zamieszkanie
- 6) Miejsce urodzenia i gmina zobowiązana do trwałej opieki
- 7) Data przyjęcia do zakładu
- 8) Na mocy czyjej decyzji przyjęty
- 9) Na jaki okres internowany
- 10) Nagrody i kary dyscyplinarne
- 11) Dane co do uprzedniej karalności
- 12) W jakim dziale był zatrudniony, z jakim wynikiem, stan psychiczny i moralny
- 13) Data faktycznego opuszczenia zakładu (upływ terminu zamknięcia, przedterminowe zwolnienie, ucieczka)
- 14) Dane dotyczące okoliczności wskazanych w § 33.

11.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 6 marca 1928 r.

o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej.

(Dz.U.R.P. z dnia 14 marca 1928 r. Nr. 29, poz. 267).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Celem zapewnienia należytego wykonywania opieki społecznej mają być tworzone specjalne komunalne organa opieki społecznej.

Organami tymi są:

- 1) opiekunowie społeczni oraz
- 2) komisje opieki społecznej.

Art. 2. W każdej gminie powinien być ustanowiony co najmniej jeden opiekun społeczny.

W zależności od liczby mieszkańców i obszaru gminy rada gminna (miejaska) na wniosek gminnej komisji opieki społecznej uchwali podział gminy pod względem terytorialnym na okręgi opiekuńcze, określi liczbę opiekunów społecznych, biorąc pod uwagę konieczność umożliwienia każdemu z nich bezpośredniej styczności z osobami potrzebującymi opieki, oraz wyznaczy każdemu z opiekunów społecznych osobny okrąg lub część okręgu.

Obecnie rada gminna (miejaska) zastąpiona przez gminną (miejaską) radę narodową.

Art. 3. Opiekunów społecznych wybierają na okres trzy letni rada gminna (miejaska) na wniosek gminnej opieki społecznej z pośród osób, posiadających prawo wybieralności do rady gminnej (miejaskiej), a przynajmniej od roku stale zamieszkałych w gminie.

Ponowny wybór jest dopuszczalny.

Pozostający w służbie czynnej wojskowi i funkcjonariusze policji państwowej nie mogą być wybierani na opiekunów społecznych.

Obecnie wg. ustawy z dnia 11 września 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 22) skład gminnej (miejaskiej) rady narodowej powoływany jest na podstawie reprezentacji organizacji wymienionych w ustawie; opiekunem społecznym może być obecnie obywatel polski, który poza rocznym zamieszkaniem w gminie ma prawo być delegatem do gminnej (miejaskiej) rady narodowej.

Art. 4. Od objęcia stanowiska opiekuna społecznego może się uchylić jedynie:

- 1) kto ukończył lat sześćdziesiąt,
- 2) kto wskutek ułomności fizycznej lub znacznie i trwale nadwątłonego zdrowia nie może pełnić obowiązków opiekuna społecznego,
- 3) kto przez okres trzyletni pełnił obowiązki opiekuna społecznego,
- 4) kto piastuje urząd publiczny,
- 5) kto wskaże powody, które rada gminna (miejska) uzna za dostatecznie ważne do uwolnienia od obowiązków opiekuna społecznego.

Art. 5. Od uchwały rady gminnej (miejskiej) w sprawie wyboru opiekuna społecznego osoba zainteresowana może się odwołać w terminie czternastodniowym do władzy nadzorczej, przy czym odwołanie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

Władzą nadzorczą jest rada narodowa wyższego stopnia (art. 5 § 1 Dekretu z dnia 28 listopada 1944 r., Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 74).

Art. 6. Stanowiska opiekuna społecznego można się zrzec przed upływem trzyletniego okresu jedynie w razie zaistnienia okoliczności, przewidzianych w punktach 2), 4) i 5) art. 4.

Rada gminna (miejska) na wniosek gminnej komisji opieki społecznej może w każdej chwili odwołać opiekuna społecznego.

W razie zrzeczenia się, odwołania lub śmierci opiekuna, bądź utraty przez niego prawa wybieralności (ust. pierwszy i trzeci art. 3) rada gminna (miejska) na wniosek gminnej komisji opieki społecznej, niezwłocznie przystąpi do wyboru nowego opiekuna społecznego na czas pozostały do końca trzyletniego okresu.

Art. 7. Obowiązkiem opiekuna społecznego jest:

- 1) inicjatywa i współdziałanie z organami gminnymi w zakresie wykonywania opieki społecznej,
- 2) czuwanie, by osobom opieki i pomocy potrzebującym była udzielona opieka w granicach obowiązujących przepisów,
- 3) badanie z własnej inicjatywy względnie na żądanie zarządu gminy osobistych i majątkowych stosunków osób, korzystających lub mających korzystać z opieki społecznej dla ustalenia ich prawa do opieki oraz rodzaju i rozmiarów niezbędnej pomocy,
- 4) udzielanie w wypadkach nagłych pomocy doraźnej ze środków na ten cel przez gminę przeznaczonych i w sposób przez nią ustalony,
- 5) komunikowanie zarządowi gminy swoich spostrzeżeń i wniosków oraz składanie gminnej komisji opieki społecznej przynajmniej raz do roku sprawozdań z działalności,

6) wykonywanie czynności, przekazanych osobnymi przepisami.

Sposób wykonywania obowiązków opiekunów społecznych określa szczegółowe instrukcje, wydane — w ramach rozporządzenia wykonawczego — przez radę gminną (miejską).

Art. 8. Stanowisko opiekuna społecznego jest honorowe i bezpłatne.

Opiekunom społecznym przyznaje się prawo noszenia oznak według wzoru, jaki ustali Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Opiekunowie społeczni otrzymują z funduszy gminnych zwrot koniecznych wydatków, poniesionych w związku z wykonaniem swych czynności.

Art. 9. Opiekunowie społeczni przy pełnieniu swych obowiązków korzystają z ochrony prawnej, przysługującej urzędnikom państwowym.

Państwowe władze cywilne oraz władze samorządowe obowiązane są do udzielania opiekunom społecznym na ich żądanie i za wylegitymowaniem koniecznej pomocy w zakresie ich czynności.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej określi wypadki i sposób współdziałania z opiekunami społecznymi organów policji państwowej.

Art. 10. W każdej gminie miejskiej oraz w każdej gminie wiejskiej, liczącej ponad 5000 mieszkańców, ma być utworzona gminna komisja opieki społecznej. Wydział powiatowy może nałożyć na gminę wiejską liczącą mniej niż 5000 mieszkańców obowiązek utworzenia gminnej komisji opieki społecznej.

W skład gminnej komisji opieki społecznej wchodzi:

- 1) przewodniczący zarządu gminy względnie inny wyznaczony przez niego członek tego zarządu, jako przewodniczący komisji,
- 2) członkowie rady gminnej (miejskiej), wybierani przez radę na początek jej kadencji w liczbie przez nią określonej,
- 3) opiekunowie społeczni, a jeżeli ilość ich przekracza liczbę osób, wskazanych w punkcie 2), przedstawiciele okręgów opiekuńczych (art. 2) najwyżej w tejże liczbie, przyczem sposób ich wyboru określi rada gminna (miejska).

W miastach wydzielonych z powiatowego związku komunalnego w skład gminnej komisji opieki społecznej — zależnie od uchwały rady miejskiej — wchodzić mogą ponadto przedstawiciele istniejących na obszarze gminy stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych, których listę ustali rada miejska z tym jednak zastrzeżeniem, by

łączna liczba tych przedstawicieli oraz opiekunów społecznych, wchodzących w skład komisji, nie przekroczyła liczby członków wskazanych w punkcie 2), oraz by liczba opiekunów społecznych była większa od liczby przedstawicieli stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych.

Gminna (miejska) rada narodowa bez względu na liczbę ludności gminy ma obecnie prawo powołać gminną komisję opieki społecznej z mocy art. 17 ustawy z dnia 11.IX. 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. Nr 3 poz. 26 z 1946 r.).

Uprawnienia wydziału powiatowego przeszły z mocy art. 21 cyt. ustawy i art. 5 dekretu z dnia 23.XI. 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 74) na powiatową radę narodową i jej prezydium. Z przepisu art. 8 ustawy wrześnieowej i art. 5 § 1 dekretu listopadowego można wnosić, że nałożenie obowiązku na gminną radę narodową powołania komisji opieki społecznej wymaga obecnie uchwały prezydium powiatowej rady narodowej. W sprawach tych oraz co do sposobu powoływania komisji może Rada Państwa wydawać wiążące wytyczne (art. 17 § 1 i art. 21 § 2 ustawy wrześnieowej o radach narodowych).

Gminna (miejska) rada narodowa może z mocy art. 17 ustawy wrześnieowej o radach narodowych poruczyć przewodnictwo komisji opieki społecznej osobie przez siebie wyznaczonej, z reguły porucza je jednemu z członków prezydium. Wójt (burmistrz) stoi więc na czele komisji opieki społecznej z mocy przytoczonego art. 10 tylko w tym przypadku, kiedy gminna (miejska) rada narodowa nie postanowi inaczej. Rada Państwa może wydać w tym względzie wiążące wytyczne z mocy art. 17 ustawy wrześnieowej.

Art. 11. Zadaniem gminnej komisji opieki społecznej jest wydawanie opinii i inicjatywa w zakresie:

- 1) organizacji i sposobu wykonywania opieki społecznej na terenie gminy,
- 2) koordynowania wykonywanej przez gminę opieki społecznej z działalnością opiekuńczą stowarzyszeń i instytucji, istniejących na terenie gminy,
- 3) sprawozdań i spostrzeżeń opiekunów społecznych,
- 4) podziału gminy na okręgi opiekuńcze, liczby opiekunów społecznych i wyboru kandydatów na opiekunów społecznych,
- 5) preliminarza wydatków gminy na cele opieki społecznej.

Art. 12. W obradach gminnej komisji opieki społecznej mogą brać udział bez prawa głosowania przedstawiciele zarządu gminy oraz osoby powołane przez komisję w charakterze rzeczoznawców.

Regulamin, uchwalony przez radę gminną (miejską) określi sposób wykonywania czynności przez gminną komisję opieki społecznej.

Art. 13. W każdym powiatowym związku komunalnym ma być utworzona powiatowa komisja opieki społecznej.

W skład powiatowej komisji opieki społecznej wchodzi:

1) przewodniczący wydziału powiatowego lub wyznaczony przez niego członek tego wydziału, jako przewodniczący komisji,

2) członkowie sejmiku powiatowego (rady powiatowej), wybrani przez sejmik (radę) na początku jego kadencji w liczbie przezeń określonej,

3) opiekunowie społeczni z gmin, wchodzących w skład powiatowego związku komunalnego, wybrani przez sejmik powiatowy (radę powiatową) na początku jego kadencji,

4) przedstawiciele istniejących na obszarze powiatu stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych, których listę ustali sejmik powiatowy (rada powiatowa).

Liczba osób, wymienionych w punktach 3) i 4) łącznie, nie może przekraczać liczby członków, wskazanych w punkcie 2), przy czym liczba osób, wymienionych w p. 3), będzie większa, niż wymienionych w p. 4).

Co do przewodnictwa w powiatowej komisji opieki społecznej aktualne jest objaśnienie do art. 10 o przewodnictwie burmistrza, wójta.

Art. 14. Zadaniem powiatowej komisji opieki społecznej jest wydawanie opinii i inicjatywa w zakresie:

- 1) organizacji i sposobu wykonywania przez powiatowy związek komunalny opieki społecznej,
- 2) koordynowania działalności opiekuńczej gmin wiejskich i miast niewydzielonych z powiatowego związku komunalnego oraz stowarzyszeń i instytucji z zadaniami społeczno-opiekuńczymi powiatowego związku komunalnego,
- 3) preliminarza wydatków powiatowego związku komunalnego na cele opieki społecznej.

Art. 15. W obradach powiatowej komisji opieki społecznej mogą brać udział bez prawa głosowania przedstawiciele wydziału powiatowego oraz osoby powołane przez komisję w charakterze rzeczoznawców.

Regulamin, uchwalony przez sejmik powiatowy (radę powiatową), określi sposób wykonywania czynności przez powiatową komisję opieki społecznej.

Art. 16 nieaktualny.

Art. 17. nieaktualny — odnosił się do wojewódzkich komisji opieki społecznej, powoływanych w myśl art. 16 na obszarach, gdzie przed 1.IX. 1939 r. nie był zorganizowany samorząd wojewódzki.

Art. 18. W województwach pomorskim i poznańskim mają być utworzone wojewódzkie Komisje opieki społecznej, w których skład wchodzi:

1) wojewoda, jako przewodniczący Komisji lub wyznaczony przez niego zastępca,

2) starosta krajowy, jako zastępca przewodniczącego komisji,

3) sześciu członków sejmiku wojewódzkiego, wybranych przez sejmik na początku jego kadencji,

4) czterech opiekunów społecznych, będących członkami Komisji opieki społecznej w obrębie województwa, powiatowych względnie miejskich miast wydzielonych z powiatowego związku komunalnego (art. 10 p. 3) i art. 13 p. 3) powołanych przez właściwą izbę wojewódzką,

5) czterech przedstawicieli istniejących na obszarze województwa stowarzyszeń i instytucji społeczno - opiekuńczych, których liczbę ustali właściwa izba wojewódzka.

Art. 18 obecnie obowiązuje nie tylko w woj. pomorskim i poznańskim, ale na całym obszarze Państwa, wobec wprowadzenia samorządu wojewódzkiego na całym obszarze Państwa dekretem z dnia 23.XI. 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego.

Co do przewodnictwa w wojew. Komisji opieki społecznej aktualne są objaśnienia, podane pod art. 10 i 13.

Opiekuna społecznego do wojew. Komisji społecznej powołuje obecnie wojewódzka rada narodowa. Instytucji „Izby wojewódzkiej“ tak jak i urzędu „starosty krajowego“ obecnie nie ma.

Art. 19. Zadaniem wojewódzkich komisji opieki społecznej poznańskiej i pomorskiej jest wydawanie opinii i inicjatywa w zakresie:

1) organizacji i sposobu wykonywania przez wojewódzki związek komunalny opieki społecznej,

2) koordynowania działalności opiekuńczej innych związków komunalnych oraz stowarzyszeń i instytucji z zadaniami społeczno-opiekuńczymi wojewódzkiego związku komunalnego,

3) preliminarza wydatków wojewódzkiego związku komunalnego na cele opieki społecznej.

Art. 20. W obradach wojewódzkiej komisji opieki społecznej mogą brać udział bez prawa głosowania przedstawiciele wydziału wojewódzkiego oraz osoby powołane przez komisję w charakterze rzeczoznawców.

Sposób wykonywania czynności przez wojewódzkie komisje opieki społecznej określi regulamin, uchwalony przez radę wojewódzką...

Część ust. drugiego pominięto, jako nieaktualną.

Art. 21. W gminach wiejskich, liczących mniej niż 500 mieszkańców, w których gminne komisje opieki społecznej nie będą utworzone (art. 10 ustęp pierwszy), uprawnienia gminnej komisji opieki społecznej, określone w

art. 2, 3, i 6 niniejszego rozporządzenia, wykonywać będzie zarząd gminy; przewidziane w art. 7 punkt 5 sprawozdania opieki społecznej składać będą radzie gminnej.

W gminach miejskich i wiejskich, w których w myśl art. 10 ustęp pierwszy gminne komisje opieki społecznej mają być utworzone, rada gminna (miejska) — do czasu utworzenia gminnej komisji opieki społecznej — na wniosek zarządu gminy ustali tymczasowy podział gminy na okręgi opiekuńcze, określi liczbę opiekunów społecznych (art. 2) oraz dokona wyboru opiekunów społecznych na pierwszy okres trzyletni (art. 3).

Art. 22 nieaktualny.

Art. 23. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

12.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 11 kwietnia 1929 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie ustanowienia opiekunów społecznych i sposobu wykonywania przez nich obowiązków.

(Dz. U. R. P. z dnia 10 maja 1929 r. Nr 30, poz. 291).

Na podstawie art. 7 ustęp drugi, art. 8 ustęp drugi oraz art. 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 267) zarządza się co następuje:

I. Wybór opiekuna społecznego.

§ 1. Przed upływem dni trzydziestu od chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zarząd gminy ustali z pośród osób, odpowiadających wymaganiom art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 267), kandydatów na opiekunów społecznych, o czym przewodniczący zarządu gminy winien niezwłocznie ich zawiadomić.

Na każde stanowisko opiekuna społecznego zarząd gminy wyznaczy w miarę możliwości kilku kandydatów.

§ 2. Przy wyznaczaniu kandydatów na opiekunów społecznych zarząd gminy winien uwzględniać przede wszystkim te osoby, które mają za sobą pracę społeczną i wyraziły gotowość objęcia stanowiska opiekuna społecznego.

§ 3. Jeżeli wyznaczony przez zarząd gminy kandydat z powodów, wskazanych w art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r., zechce się uchylić od objęcia stanowiska opiekuna społecznego, winien przed upływem 14 dni od chwili otrzymania zawiadomienia (§ 1) powiadomić o tym zarząd gminy.

§ 4. Osoba wyznaczona przez zarząd gminy, jako kandydat na stanowisko opiekuna społecznego, która w terminie wskazanym w § 3 niniejszego rozporządzenia, nie zawiadomiła zarządu gminy o uchyleniu się od objęcia tego stanowiska, jako powody uchylenia się wskazać może jedynie okoliczności wymienione w punktach 2), 4) i 5) art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r., które zaistniały po powyższym terminie.

§ 5. W ciągu dni czternastu od upływu terminu, wskazanego w § 3, zarząd gminy złoży radzie gminnej (miejskiej) wniosek w sprawie wyboru na opiekunów społecznych kandydatów ustalonych w myśl § 1-go, wyłączając z listy jedynie tych, co do których uzna, że dostatecznie udowodnili podstawy uchylenia się, wymienione w pp. 1 — 4 art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r.

§ 6. W ciągu następnych dni trzydziestu rada gminna (miejaska) poweźmie uchwałę co do złożonych jej wniosków.

§ 7. Jeżeli powody uchylenia się kandydata od objęcia stanowiska opiekuna społecznego uznane będą za uzasadnione, zarząd gminy w braku innych ustalonych kandydatów (ustęp drugi § 1 min. rozp.) niezwłocznie wyznaczy nowych kandydatów na to stanowisko przy zachowaniu postanowień poprzednich paragrafów.

§ 8. Najpóźniej na 90 dni przed upływem czasu, na jaki wybrano opiekuna społecznego, zarząd gminy wyznaczy nowych kandydatów na to stanowisko z zachowaniem postanowień poprzednich paragrafów.

§ 9. W razie zawakowania stanowiska opiekuna społecznego z powodów, w ustępie trzecim art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. wymienionych, — przyczym istnienie powodów zrzeczenia się, bądź utrata prawa wybieralności winny być stwierdzone przez radę gminną (miejską), — zarząd gminy w braku innych ustalonych kandydatów (ust. drugi § 1 nin. rozp.) niezwłocznie wyznaczy na wakujące

miejsce nowych kandydatów, z pośród których rada gminna wybierze opiekuna społecznego na okres do końca bieżącej kadencji opiekunów społecznych. Postanowienia §§ 1—7 niniejszego rozporządzenia mają w tym wypadku odpowiednie zastosowanie.

§ 10. Zarząd gminy może złożyć radzie gminnej (miejskiej) wniosek w sprawie wyboru osoby, której poruczone będzie przejściowo pełnienie obowiązków opiekuna społecznego, gdy stanowisko opiekuna społecznego, wakuje lub gdy opiekun społeczny nie ma możliwości pełnienia swych obowiązków.

§ 11. Z chwilą utworzenia gminnej komisji opieki społecznej w myśl ustępu pierwszego art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. przechodzą na nią wszystkie uprawnienia i obowiązki zarządu gminy, wymienione w §§ 1 — 10 niniejszego rozporządzenia.

II. Objęcie obowiązków.

§ 12. O dokonany przez radę gminną (miejską) wyborze opiekuna społecznego zarząd gminy niezwłocznie zawiadomi wybranego opiekuna.

§ 13. Przewodniczący zarządu gminy lub w jego zastępstwie jeden z członków tego zarządu pouczy nowoobranego opiekuna społecznego o jego obowiązkach z powołaniem się na obowiązujące w zakresie opieki społecznej przepisy prawne, poczym opiekun społeczny przez podanie ręki złoży przyrzeczenie, iż obowiązki swe spełniać będzie sumiennie i ku pożytkowi powierzonej trosce jego ludności przestrzegając przytym przepisów prawa.

O złożeniu przyrzeczenia sporządzony będzie protokół, który podpiszą odbierający oraz składający przyrzeczenie.

§ 14. Po złożeniu przyrzeczenia (§ 13) opiekun społeczny otrzymuje legitymację, która winna zawierać imię i nazwisko opiekuna społecznego, określenie terenu działalności (okregu, obwodu), termin ważności, tudzież fotografię opiekuna społecznego. W gminach wiejskich legitymacja zawierać ma fotografię tylko w razie potrzeby, stwierdzonej uchwałą rady gminnej. Legitymacja winna być opatrzona pieczęcią zarządu gminy i podpisem przewodniczącego lub zastępującego go członka zarządu gminy (załącznik Nr 1).

III. Sposób wykonywania obowiązków opiekunów społecznych.

§ 15. Każdy opiekun społeczny winien wyznaczyć stałe dni i godziny przyjść w sprawach, związanych z jego obowiązkami i podaje je do wiadomości zarządu gminy.

Rada gminna (miejska) może oznaczyć minimalną tygodniową liczbę godzin, jaką opiekun społeczny przeznaczyć ma na przyjęcia interesantów.

§ 16. Zarząd gminy winien dostarczyć opiekunowi społecznemu tabliczkę celem umieszczenia przy wejściu do domu, w którym urzęduje. Na tabliczce winny być wypisane wyrazy: „Opiekun społeczny“ ze wskazaniem okręgu lub obwodu, na który rozciąga się działalność opiekuna, oraz winien być oznaczony lokal tudzież dni i godziny przyjęć.

§ 17. Jeżeli opiekun społeczny nie posiada odpowiedniego pomieszczenia, to na jego żądanie zarząd gminy winien mu dostarczyć lokalu dla przyjmowania interesantów i załatwiania innych czynności urzędowych.

§ 18. Opiekun społeczny obowiązany jest zapoznać się z warunkami życia ludności na powierzonym mu obszarze i zwracać szczególną uwagę na wypadki, wymagające roztoczenia opieki społecznej.

§ 19. Opiekun społeczny winien wystąpić do właściwego organu z wnioskiem w sprawie roztoczenia opieki nad osobą rzeczywiście opieki potrzebującą, nie czekając na jej prośbę.

§ 20. Przed wystąpieniem z wnioskiem w sprawie roztoczenia opieki opiekun społeczny winien zbadać stosunki osobiste i majątkowe osoby, mającej z opieki korzystać, osobiście w jej mieszkaniu, a także — w razie potrzeby — zasięgnąć informacji u jej krewnych, powinowatych, sąsiadów, w miejscu pracy jej lub krewnych, oraz we właściwych urzędach lub instytucjach.

W zakresie stosunków osobistych opiekun społeczny winien pod uwagę wziąć stan cywilny osoby, mającej korzystać z opieki, jej wiek, pochodzenie, wychowanie i otoczenie, rodzaj zatrudnienia, tudzież wszelkie okoliczności, które wpływają na rodzaj i zakres niezbędnej opieki w myśl obowiązujących przepisów.

Zbadanie stosunków materialnych winno mieć na celu stwierdzenie, czy osoba, której badania dotyczą, posiada środki utrzymania z pracy własnej lub innych dochodów, a w szczególności czy pobiera zasiłek, rentę itp., czy korzysta w jakikolwiek sposób ze świadczeń publicznych, oraz czy istnieją osoby prawnie obowiązane do jej utrzymywania i mogące ten obowiązek pełnić.

§ 21. Instrukcja uchwalona przez radę gminną (miejską) może przewidywać iż wystąpienie z wnioskiem w sprawie roztoczenia stałej opieki nad osobą niezdolną do pracy winno być poprzedzone skierowaniem jej do lekarza, wskazanego przez zarząd gminy, celem ustalenia stopnia niezdolności do pracy.

§ 22. Opiekun społeczny winien dane, uzyskane w trybie poprzednich paragrafów wska-

zany, zaprotokółować w wypadkach przewidzianych w instrukcji, uchwalonej przez radę gminną (miejską) i w sposób przez nią ustalony i, o ile uważa, iż osoba, — której dane te dotyczą, rzeczywiście opieki społecznej potrzebuje, winien dane te przesłać do zarządu gminy lub do organu wskazanego przez zarząd gminy wraz z wnioskiem co do rodzaju i zakresu niezbędnej pomocy.

O ile na podstawie zebranych danych niezbędne jest — zdaniem opiekuna społecznego — umieszczenie osoby potrzebującej opieki w zakładzie zamkniętym, opiekun społeczny winien to w swym wniosku zaznaczyć.

§ 23. W razie otrzymania prośby, opartej na okolicznościach, nie dających podstawy do świadczeń z tytułu opieki społecznej, a uprawniających do roszczeń z innych tytułów, opiekun społeczny winien w miarę możliwości udzielić wskazówek co do sposobu dochodzenia przysługujących petentowi praw.

§ 24. Na żądanie zarządu gminy lub innego organu właściwego opiekun społeczny winien zbadać warunki osobiste i materialne osoby, która ma być przedmiotem opieki społecznej, a zebrane dane zaprotokółować i przesłać zarządowi gminy względnie właściwemu organowi wraz ze swą opinią.

§ 25. Zasady organizacji opieki społecznej w gminie mogą przewidywać, iż wypłata świadczeń z tytułu opieki społecznej w gotówce lub w naturze dokonywana ma być za pośrednictwem opiekuna społecznego.

§ 26. Instrukcja uchwalona przez radę gminną (miejską) określi maksymalną wysokość świadczeń, jakich w wypadkach niezbędnej pomocy doraźnej udzielać może samodzielnie opiekun społeczny, sposób wypłaty tych świadczeń oraz sposób korzystania i wyrachowania się przez opiekuna społecznego z funduszy, na ten cel przeznaczonych. Ponadto instrukcja określi warunki, przy których istnieniu opiekunowi społecznemu będzie przysługiwało prawo prowizorycznego umieszczenia osób, potrzebujących niezwłocznie opieki zakładowej w zakładach opiekuńczych lub u osób prywatnych, — w obydwu wypadkach na rachunek gminy.

§ 27. Opiekun społeczny winien co pewien czas badać warunki osobiste i materialne osób korzystających z opieki społecznej.

O ile opiekun społeczny przekona się, że: 1) warunki osoby korzystającej z opieki społecznej zmieniły się, 2) że zastosowany rodzaj opieki jest niecelowy, 3) że udzielane świadczenia są niewystarczające albo nadmierne, bądź 4) że udzielone świadczenia są wykorzystywane w sposób niewłaściwy lub oszukańczy, — winien w każdym z wymienionych wypadków wystąpić z wnioskiem o zmianę rodzaju lub rozmiaru opieki bądź nawet o zaprzestanie udzielania opieki.

§ 28. Wszelkie zażalenia na czynności opiekunów społecznych ze strony osób pragnących korzystać lub korzystających z opieki społecznej winny być wnoszone do gminnej komisji opieki społecznej, a gdzie ona nie istnieje, — do zarządu gminy.

Po otrzymaniu zażalenia gminna komisja opieki społecznej względnie zarząd gminy winien zażądać wyjaśnień od opiekuna społecznego; jeżeli zarzuty, podniesione w zażaleniu są uzasadnione, gminna komisja opieki społecznej względnie zarząd gminy prześle zażalenie radzie gminnej (miejskiej) wraz ze swym wnioskiem.

Opiekun społeczny, będący członkiem gminnej komisji opieki społecznej, nie może brać udziału w rozstrzyganiu, jaki bieg nadać zażaleniom, wniesionym na jego czynności.

§ 29. Szczegółowe przepisy dotyczące sposobu wykonywania czynności opiekunów społecznych, określa w ramach niniejszego rozporządzenia instrukcje, wydane przez radę gminną (miejską) na wniosek gminnej komisji opieki społecznej, a gdzie ona nie istnieje, — na wniosek zarządu gminy. Niezwłocznie po uchwaleniu przez radę gminną instrukcja ma być przedłożona do wiadomości władzy nadzorczej danej gminy w zakresie opieki społecznej.

§ 30. Zarząd gminy winien dosarczyć opiekunom społecznym niezbędnych materiałów, druków, formularzy i książek, które stosownie do instrukcji opiekun społeczny winien prowadzić.

Sposób sporządzania sprawozdań (art. 7 pkt. 5 i art. 21 ustęp pierwszy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r.) i termin ich składania gminnej komisji opieki społecznej względnie radzie gminnej, — określi instrukcja, uchwalona przez radę gminną (miejską).

IV. Oznaki.

§ 31. Opiekunowie społeczni mają prawo noszenia oznaki okrągłej o średnicy 24 mm., wytłaczanej w bronzie, srebrzonej, oksydowanej; w otoku napis: „opiekun społeczny“, wewnątrz otoku orzeł, karmiący czworo piskląt; wolna przestrzeń wewnątrz otoku wycięta (załącznik Nr 2).

§ 32. Oznakę wyda opiekunowi społecznemu zarząd gminy za pokwitowaniem.

§ 33. W razie zgubienia oznaki opiekun społeczny winien niezwłocznie zawiadomić o tym zarząd gminy, po czym może otrzymać nową oznakę.

§ 34. Z chwilą, gdy opiekun społeczny przestanie pełnić swe obowiązki, winien oznakę zwrócić zarządowi gminy.

V. Zwrot kosztów.

§ 35. Rada gminna (miejaska) określi kategorie wydatków, które w myśl art. 8 ustępu trzeciego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. uważać należy za konieczne i podlegające zwrotowi.

§ 36. Rada gminna (miejaska) zapewni opiekunowi społecznemu bezpłatne korzystanie z gminnych środków lokomocji, o ile jest to niezbędne przy wykonywaniu jego czynności.

§ 37. Opiekunowie społeczni mogą otrzymywać zaliczki na konieczne ze swoimi czynnościami związane wydatki w granicach i w sposób przez radę gminną (miejską) ustalony.

§ 38. Rada gminna (miejaska) może przyznać opiekunom społecznym ryczałt miesięczny na pokrycie drobnych wydatków, związanych z wykonaniem ich czynności.

VI. Okręgi opiekuńcze.

§ 39. W gminach, których ze względu na obszar i liczbę mieszkańców konieczne jest ustanowienie więcej niż jednego opiekuna społecznego, zarząd gminy w ciągu czterech dni od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia złoży radzie gminnej (miejskiej) wniosek co do całego podziału obszaru gminy na okręgi opiekuńcze.

Okręgi opiekuńcze mogą dzielić się na obwoły, z których każdy mieć będzie jednego opiekuna społecznego. W tym wypadku zarząd gminy w terminie, wymienionym w ustępie pierwszym, złoży radzie gminnej (miejskiej) wniosek dotyczący zasad organizacji okręgów opiekuńczych oraz sposobu wyboru przedstawicieli okręgów opiekuńczych do gminnej komisji opieki społecznej (punkt 3 ustępu drugiego art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r.).

§ 40. W gminach, w których w myśl ustępu pierwszego art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. gminne komisje opieki społecznej mają być utworzone, podział na okręgi opiekuńcze tudzież zasady ich organizacji, ustalone stosownie do postanowień poprzedniego paragrafu niniejszego rozporządzenia mieć będą charakter tymczasowy.

Najpóźniej na sześć miesięcy przed upływem pierwszego trzyletniego okresu urzędowania opiekunów społecznych gminna komisja opieki społecznej złoży radzie gminnej (miejskiej) wniosek co do ostatecznego podziału całego obszaru gminy na okręgi względnie ob-

wody opiekuńcze, oraz co do zasad ich organizacji.

§ 41. Przy wyznaczaniu kandydatów na opiekunów społecznych (§§ 1, 7, 8, i 9) w gminach, określonych w ustępie pierwszym § 39 niniejszego rozporządzenia gminna komisja opieki społecznej względnie zarząd gminy zarazem zaprojektuje przydzielenie im poszczególnych okręgów względnie obwodów opiekuńczych.

§ 42. Zarząd gminy poda do wiadomości publicznej w sposób, w danej gminie praktykowany, podział obszaru gminy na okręgi i obwody opiekuńcze tudzież nazwiska i adresy opiekunów społecznych dla każdego okręgu lub obwodu.

VII. Przepisy końcowe.

§ 43. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w miesiąc po ogłoszeniu.

Załącznik Nr 1 do rozp. Min. Pracy i Op. Społ. z dnia 11 kwietnia 1929 r. (poz. 291).

Wzór legitymacji opiekuna społecznego.

Karta sztywnego papieru koloru szaro-niebieskiego, wymiarów 10 X 13 cm., złożona przez środek, tworzy cztery strony (o wymiarach 6½ X 10 cm.), na których mają być zamieszczone następujące oznaki i napisy:

str. 1.

LEGITYMACJA OPIEKUNA SPOŁECZNEGO

Gmina
Powiat
Województwo

str. 2.

Miejsce na fotografię.

Własnoręczny podpis opiekuna społecznego

str. 3.

Legitymacja Nr

Ważna do dn.

P. (imię i nazwisko)

jest opiekunem społecznym na

okrąg obwód

gminy pow.

województwa

Legitymacja wydana dn.

19 r.

19 r.

Podpis:

Pieczęć.

str. 4.

Odcisnięta odznaka opiekuna społecznego.

Załącznik Nr 2 do rozp. Min. Pracy i Op. Społ. z dnia 11 kwietnia 1929 r. (poz. 291) pominięto ze względów technicznych.

13.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W POROZUMIENIU Z MINISTREM PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 2 maja 1929 r.

o współdziałaniu organów policji państwowej z opiekunami społecznymi.

(Dz. U.R.P. z dnia 21 czerwca 1929 r. Nr 43, poz. 358).

Na podstawie art. 9 ust. trzeci rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiekunach społecznych i komisjach opieki społecznej (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 267) zarządza się co następuje:

§ 1. Organa policji państwowej bezpośrednio zawiadamiają właściwego opiekuna społecznego o każdym wypadku, wymagającym natychmiastowego roztoczenia opieki społecznej.

§ 2. Na żądanie opiekuna społecznego organa policji państwowej obowiązane są udzielić mu pomocy w odprowadzeniu osoby, potrzebującej natychmiastowej opieki, a znajdującej się w miejscu publicznym, do miejsca, gdzie opieka ta ma być udzielona.

§ 3. W razie czynnego oporu lub utrudnienia opiekunowi społecznemu spełnienia jego obowiązków, organa policji państwowej na żądanie opiekuna społecznego obowiązane są udzielić mu pomocy, usuwając przeszkody, uniemożliwiające wykonywanie jego czynności, niezależnie od sporządzenia protokołu za opór władzy.

§ 4. Organa policji państwowej udzielać będą opiekunom społecznym, na podstawie danych znajdujących się w posiadaniu policji państwowej, informacji o osobach, będących przedmiotem opieki społecznej.

§ 5. W razie zatrzymania żebraka lub włocho, co do którego policji wiadomo, że znajduje się pod opieką opiekuna społecznego w myśl art. 15 ustęp drugi i art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 823), policja państwowa zawiadamia o fakcie zatrzymania właściwego opiekuna społecznego.

§ 6. Organa policji państwowej w razie zażądania ze strony opiekuna społecznego udzielenia mu pomocy mogą żądać okazania legitymacji opiekuna.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia.

Dekretem z dnia 15 sierpnia 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 6) nastąpiło rozwiązanie Policji Państwowej.

Manifestem P.K.W.N. została powołana do życia Milicja Obywatelska, której zakres działania i organizację określa dekret z dnia 7 października 1944 r. o Milicji Obywatelskiej (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 33); dekret ten nie przewiduje wykonywania przez Milicję obowiązków nałożonych na policję przytoczonym wyżej rozporządzeniem. Obowiązki przewidziane jednak w § 3, 4 i 5 nie pozostają w sprzeczności z przepisami dekretu z dnia 7 października 1944 r., a nawet dadzą się wywnioskować z roli i zadań M.O., określonych tym dekretem.

14.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 22 kwietnia 1927 r.

o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych.

(Dz. U.R.P. z dnia 30 kwietnia 1927 r. Nr 40, poz. 354).
w brzmieniu, zmienionym rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 359).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 21 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78 poz. 443) postanawiam, co następuje:

Art. 1. Nadzorowi i kontroli według przepisów rozporządzenia niniejszego podlegają stowarzyszenia i związki oraz instytucje i zakłady, których cele należą do zakresu opieki społecznej w myśl art. 2 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726), niezależnie od formy, w jakiej powstały i niezależnie od nazwy, z wyjątkiem związków publiczno-prawnych i wyznaniowych.

Art. 2. Władzami nadzoru, powołanymi do działania w myśl postanowień rozporządzenia niniejszego są: w pierwszej instancji — starostowie, ponadto na obszarze b. zaboru rosyjskiego komisarze rządowi, b. zaboru austriackiego — magistraty miasta o własnym statucie, wreszcie b. zaboru pruskiego — prezydenci miast wydzielonych z powiatów, w drugiej instancji — wojewodowie.

Na obszarze m. st. Warszawy nadzór ten wykonywa w pierwszej instancji Komisarz Rządu m. st. Warszawy, w drugiej instancji — Minister Pracy i Opieki Społecznej. Minister Pracy i Opieki Społecznej może w drodze rozporządzenia przekazywać uprawnienia pierwszej instancji — starostom grodzkim, a uprawnienia drugiej instancji — Komisarzowi Rządu m. st. Warszawy.

Do wykonywania nadzoru w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia nad zakładami opiekuńczymi związków samorządowych powołane są właściwe władze nadzorcze tych związków z tym, że ilekroć nadzór ten stosownie do obowiązujących przepisów należy do władzy naczelnej, uprawnienia nadzorcze wykonywać będzie Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Władzami nadzoru w I instancji obecnie — starostowie lub prezydenci miast, w Warszawie i Łodzi — Prezydenci miast.

Art. 3. Stowarzyszenia i związki oraz instytucje i zakłady, podlegające przepisom rozporządzenia niniejszego, obowiązane są przysyłać właściwej w myśl art. 2 władzy nadzorczej sprawozdania z działalności swej za każdy rok ubiegły.

Minister Pracy i Opieki Społecznej wyda w drodze rozporządzenia przepisy, dotyczące rachunkowości stowarzyszeń i związków, instytucji i zakładów, wskazanych w ustępie pierwszym oraz warunków, jakim odpowiadać winny ich roczne sprawozdania.

Art. 4. Władzom nadzorczym (art. 2) służy prawo żądania wszelkich wyjaśnień i dokumentów, dotyczących działalności stowarzyszeń, związków, instytucji i zakładów opiekuńczych oraz przeprowadzenia rewizji ich działalności.

Art. 5. Zakłady opiekuńcze powinny posiadać regulaminy, określające przede wszystkim: przeznaczenie zakładu, maksymalną ilość miejsc w zakładzie, warunki przyjmowania i usuwania pensjonariuszy oraz ogólny rozkład dnia zakładowego.

Jeżeli zakład ma możność pobierania opłat od pensjonariuszy lub jeżeli czerpie lub zamierza czerpać na utrzymanie zakładu z zysków, osiąganych z pracy pensjonariuszy, powinien w regulaminie przewidzieć wysokość tych opłat oraz określić warunki pracy pensjonariuszy.

Regulaminy zakładów powinny odpowiadać przepisom, które wyda Minister Pracy i Opieki Społecznej w drodze rozporządzenia.

Art. 6. Zakłady opiekuńcze obowiązane są prowadzić wykaz pensjonariuszy.

Art. 7. Każdy zakład opiekuńczy obowiązany jest posiadać stałego kierownika, odpowiedzialnego za prowadzenie zakładu.

Kwalifikacje dla kierowników poszczególnych kategorii zakładów opiekuńczych określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 8. Władzom nadzorczym przysługuje prawo dokonywania inspekcji zakładów opiekuńczych.

Kierownictwo zakładu ma obowiązek dopuszczenia urzędników inspekcji do wizytowania pomieszczeń zakładu.

Art. 9. Działalność stowarzyszeń, związków, instytucji i zakładów podlega kontroli władz nadzorczych jedynie pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami.

Art. 10. Od zarządzeń władz nadzorczych, wydanych na podstawie przepisów rozporządzenia niniejszego, służy prawo odwołania.

Odwołanie wstrzymuje wykonanie zarządzenia z wyjątkiem zarządzeń w zakresie sanitarno-higienicznych warunków zakładu.

Art. 11. W wypadkach niestosowania się przez stowarzyszenia, związki, instytucje lub zakłady, podlegające rozporządzeniu niniejszemu, do postanowień tego rozporządzenia lub rozporządzeń, na jego podstawie wydanych, oraz zarządzeń władz nadzorczych, tym ostatnim służy:

1) prawo upomnienia na piśmie zarządu stowarzyszenia lub związku albo kierownictwa instytucji lub zakładu,

2) w razie bezskutecznych kilkakrotnych upomnień prawo zażądania usunięcia kierownika zakładu,

3) w razie szczególnie poważnych lub powtarzających się wykroczeń prawo wprowadzenia przymusowego zarządu stowarzyszenia, związku, instytucji lub zakładu na czas niezbędny dla usunięcia wadliwości.

Art. 12. Wprowadzenie przymusowego zarządu w myśl punktu 3) artykułu 11 zarządza Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Jeżeli do wykonania przymusowego zarządu zostanie powołany związek samorządowy, nie może on uchylić się od obowiązku przyjęcia zarządu.

Art. 13. Minister Pracy i Opieki Społecznej może w drodze rozporządzenia nadawać poszczególnym stowarzyszeniom, związkom, instytucjom i zakładom prawo żądania, narówni ze związkami samorządowymi, zwrotu wydatków poniesionych na sprawowanie opieki, od związków samorządowych, zobowiązanych do wykonywania opieki trwałej i w granicach tych zobowiązań — jak również od innych osób prawnych, oraz od osób fizycznych, obowiązanych do wykonywania opieki.

Art. 13a nieaktualny.

Art. 14. Rozporządzenie niniejsze nie narusza ustawowych kompetencji innych władz naczelnych.

Art. 15. Wykonanie rozporządzenia niniejszego powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 16. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w miesiąc po ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

15.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 10 października 1927 r.

o kwalifikacjach kierowników zakładów opiekuńczych.

(Dz. U. R. P. z dnia 15 listopada 1927 r. Nr 100, poz. 866) w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 17.I.1936 r. Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 61.

Na podstawie art. 15 oraz ust. drugiego art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354) zarządzam, co następuje:

§ 1. Kierownikiem (czką) zakładu opiekuczego, który podlega nadzorowi i kontroli w myśl art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354), może być osoba, mająca ukończonych 25 lat i mogąca się wykazać co najmniej dwuletnią pracą społeczną w dziedzinie opieki społecznej, bądź też dwuletnią pracą w charakterze wychowawcy (czyni) lub higienisty (stki) w zakładzie opiekuńczym.

Władza nadzorcza II-ej instancji może w drodze wyjątku zezwolić na powołanie na kierownika (czkę) zakładu osoby, która ukończyła lat 21.

§ 2. Kierownikiem (czką) zakładu nie może być osoba:

1) pozbawiona z mocy orzeczenia sądowego władzy ojcowskiej względnie rodzicielskiej,

2) ograniczona w korzystaniu z praw na mocy prawomocnego wyroku sądowego

3) skazana prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwo przeciw moralności publicznej,

4) znajdująca się pod śledztwem sądowym za przestępstwo, wymienione w punkcie 3 względnie mogące pociągnąć za sobą utratę praw, aż do czasu ukończenia śledztwa.

5) chora, której choroba może grozić otoczeniu zarażeniem lub też na otoczenie ujemnie oddziaływać.

§ 3. Kierownik (czka) zakładu opiekuczego powinien posiadać ogólne wykształcenie co najmniej w zakresie siedmiu klas szkoły powszechnej i fachowe, w zależności od typu kierowanego przezeń zakładu.

W szczególności kierownik (czka) zakładu:

a) dla niemowląt — powinien posiadać wykształcenie lekarskie, o ile w składzie personelu nie jest przewidziany lekarz zakładowy;

- b) dla dzieci w wieku przedszkolnym — powinien posiadać wykształcenie seminaryjne dla wychowawców przedszkolnych;
- c) dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym — powinien posiadać wykształcenie ogólne w zakresie najwyższego typu szkoły, do jakiej uczęszczają wychowankowie zakładu, oraz fachowe dla wychowawców internatowych (względnie seminaryjne nauczycielskie);
- d) dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym powinien posiadać ogólne wykształcenie, określone w punkcie c), przy czym w składzie personelu powinni znajdować się specjaliści których kwalifikacje określa punkt b);
- e) dla dzieci niedorozwiniętych, trudnych do prowadzenia, zaniedbanych, głuchoniemych i niewidomych — powinien posiadać wykształcenie pedagogiczne specjalne;
- f) dla dorosłych, którzy skutkiem uszkodzenia zdrowia lub okaleczenia utracili zdolność do poprzedniej swej pracy zarobkowej, powinien posiadać znajomość specjalnej pedagogiki zawodowej dla kalek, o ile w składzie personelu nie jest przewidziany specjalny instruktor wykwalifikowany;
- g) dla nieuleczalnie chorych lub upośledzonych umysłowo i potrzebujących opieki lekarskiej lub pielęgnarskiej powinien posiadać wykształcenie lekarskie, o ile w składzie personelu nie jest przewidziany lekarz zakładowy.

Należy zwrócić uwagę, że na mocy uchwały Rady Ministrów opieka nad dzieckiem od lat 3 do 18 przedana została przez resort Ministerstwa Oświaty (p. po Nr 13/N z dnia 11.XII.1945 r.).

Według ustawy z dnia 11.III.1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ze zmianami wprowadzonymi dekretem z dnia 23.XI.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 2 z 1946 r., poz. 9) seminary nauczycielskie obecnie nie istnieją i zostały zastąpione liceami pedagogicznymi wzgl. pedagogiami.

§ 4. Stowarzyszenia, związki, instytucje oraz osoby fizyczne, prowadzące zakłady opiekuńcze są obowiązane dane dotyczące kwalifikacji kierowników zakładów podawać do bezpośredniej władzy nadzorczej, która, o ile nie jest zarazem władzą nadzorczą ostatniej instancji, przesyła je ze swoją opinią do władzy nadzorczej II instancji.

§ 5. W braku kierownika o odpowiednich kwalifikacjach może zakładem kierować w charakterze pełniącego obowiązek kierownika osoba z niższymi kwalifikacjami, nie dłużej jednak, niż w ciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 6. Osoby, pozostające na stanowiskach kierowników zakładów opiekuńczych w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, o

ile nie posiadają wymaganych kwalifikacji, mogą w drodze wyjątku pełnić obowiązki kierowników po okresie przejściowym (§ 5) pod warunkiem, że w okresie przejściowym ukończą kursy dokształcające dla wychowawców internatowych.

§ 7. Niewykonanie niniejszego rozporządzenia przez stowarzyszenia i związki oraz instytucje i zakłady pociągnie za sobą zastosowanie art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354).

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1928 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

16.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 13 października 1927 r.

o regulaminach zakładów opiekuńczych.

(Dz. U. R. P. z dnia 15 listopada 1927 r. Nr. 100, poz. 867) w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem z dnia 20.II.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 169).

Na podstawie art. 15 oraz ustępu trzeciego art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354) zarządzam, co następuje:

§ 1. Każdy istniejący w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zakład opiekuńczy, który podlega nadzorowi i kontroli w myśl art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354), winien w terminie trzymiesięcznym złożyć władzy nadzorczej I-ej instancji regulamin odpowiadający postanowieniom niniejszego rozporządzenia oraz odpis statutu instytucji do której zakład należy.

Każdy nowopowstający zakład winien przed otwarciem złożyć władzy nadzorczej I-ej instancji swój regulamin oraz odpis statutu instytucji, do której zakład należy. O ile w ciągu miesiąca, licząc od dnia złożenia regulaminu, władza, powołana do jego zatwierdzenia, nie powiadomi zakładu o swej decyzji, zakład może być otwarty, przy czym aż do decyzji tejże władzy obowiązuje regulamin w tym brzmieniu, w jakim złożono go do zatwierdzenia.

§ 2. Władza nadzorcza I-ej instancji przesyła złączony regulamin zakładu opiekuńczego władzy nadzorczej II-ej instancji do zatwierdzenia, załączając przy tym swoją opinię oraz odpis statutu instytucji, do której zakład należy.

Regulamin zatwierdza bezpośrednia władza nadzorcza w następujących wypadkach:

- a) gdy tą władzą jest wojewoda lub Komisarz Rządu m. st. Warszawy.
- b) gdy ta władza jest jednocześnie władzą nadzorczą ostatniej instancji.

§ 3. Regulamin zakładu opiekuńczego winien zawierać przepisy, dotyczące:

- 1) kategorii osób, dla których zakład jest przeznaczony,
- 2) zadań zakładu i rodzaju udzielanej opieki z wyszczególnieniem dostarczanych środków,
- 3) maksymalnej ilości miejsc w zakładzie z zaznaczeniem minimalnej przestrzeni na jednego pensjonariusza,
- 4) warunków oraz sposobu przyjmowania pensjonariuszy ze wskazaniem wysokości opłaty, o ile jest pobierana,
- 5) warunków oraz sposobu zwalniania z zakładu,
- 6) wypadków, w których dopuszczalne jest usunięcie pensjonariusza, sposobu usunięcia oraz ustalenia zaopatrzenia na wypadek usunięcia ze wskazaniem sposobu dalszej opieki,
- 7) władz zakładu oraz ich praw i obowiązków,
- 8) etatów pracowników, należących do personelu zakładowego z podaniem funkcji, praw i obowiązków, wzajemnego ustosunkowania pracowników oraz zależności od władz zakładu,
- 9) przestrzegania higieny zakładowej i osobistej,
- 10) ogólnych praw i obowiązków wszystkich pensjonariuszy zakładu, w szczególności zaś w zakresie zachowania się w zakładzie i poza nim, oraz utrzymywania porządku,
- 11) szczególnych obowiązków pensjonariuszy wynikających z podziału pensjonariuszy na kategorie w zależności od wieku, stanu zdrowia, siły fizycznej, posiadanych wiadomości oraz rodzaju udzielanej opieki,
- 12) organizacji wewnętrznej zakładu dla celów porządkowych i wychowawczych,
- 13) ogólnego rozkładu dnia powszedniego i świątecznego ze wskazaniem maksymalnej liczby godzin pracy warsztatowej w ciągu dnia,
- 14) konsekwencji, wynikających z niestosowania się do przepisów regulaminu,

15) zakazu stosowania względem pensjonariuszy za przewinienia kar cielesnych bądź też represji polegających na pozbawieniu przepisanego posiłku, snu, dobrego powietrza, światła i ciepła.

§ 4. O ile zakład czerpie zyski z pracy pensjonariuszy, regulamin powinien określać warunki pracy, stawki płacy, sposoby wypłaty, oraz określać, w jakiej mierze pensjonariusze mają prawo swobodnie rozporządzać swymi zarobkami.

§ 5. Przepisy regulaminu nie mogą być sprzeczne z przepisami prawa oraz ze statutem stowarzyszenia lub instytucji, do której zakład należy.

§ 6. Władze zakładu mają prawo wydawać przepisy, dotyczące poszczególnych przejawów życia zakładowego, które jednak nie mogą przekraczać ram regulaminu ogólnego ani pozostać z nim w sprzeczności.

§ 7. Przepisy regulaminu dotyczące kwestii, zawartych w punktach 9 — 14 § 3 i w § 4 niniejszego rozporządzenia winny być obowiązkowo wywieszane w pomieszczeniach zakładowych na miejscach widocznych dla wiadomości ogółu pensjonariuszy.

§ 8. Niewykonanie niniejszego rozporządzenia przez zakłady, instytucje, stowarzyszenia i związki pociągnie za sobą zastosowanie art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354).

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1928 r. o obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

17.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 25 lutego 1930 r.

o rachunkowości i o sprawozdaniach instytucji opiekuńczych.

(Dz. U. R. P. z dnia 31 marca 1930 r., Nr 23, poz. 210) z uwzględnieniem zmiany wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 30 grudnia 1947 r. (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 2, poz. 10).

Na podstawie art. 3 i art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354) w brzmieniu rozporządzenia z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 359) zarządzam, co następuje:

§ 1. Podlegające nadzorowi i kontroli w myśl art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354) stowarzyszenia, związki, instytucje (zarówno jako całość jak i dla każdego ze swych (zakładów) oraz samodzielne zakłady, obowiązane są prowadzić rachunkowość, obejmującą wszystkie obroty rachunkowe zarówno gotówkowe jak i niegotówkowe zapisane w chronologicznym porządku. Każda poczyta rachunkowa musi być usprawiedliwiona odpowiednim dowodem.

Zakłady opiekuńcze prowadzić mają ponadto księgę inwentarzową i księgę magazynową. W razie stwierdzenia, że rachunkowość jest prowadzona wadliwie, władze nadzorcze mają prawo żądania prowadzenia ksiąg rachunkowych prawidłowo według dowolnego systemu, przyjętego przez instytucję.

§ 2. Stowarzyszenia, związki, instytucje i zakłady, posiadające przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolne, ogrodowe lub leśne, winny prowadzić odrębną rachunkowość dla każdego z tych przedsiębiorstw lub gospodarstw.

§ 3. Z końcem roku sprawozdawczego książki rachunkowe mają być zamknięte. Rok sprawozdawczy liczy się od 1 stycznia do 31 grudnia.

§ 4. Wymienione w pierwszym § niniejszego rozporządzenia stowarzyszenia, związki, instytucje i zakłady obowiązane są do przedkładania władzy nadzorczej rocznych sprawozdań najpóźniej w 3 miesiące po upływie roku sprawozdawczego.

Stowarzyszenia, związki, instytucje, które posiadają zakłady opiekuńcze, niezależnie od sprawozdań poszczególnych zakładów, złożonych władzom nadzorczym, na których obszarze znajdują się te zakłady, obowiązane są przedkładać ogólne sprawozdania tym władzom nadzorczym, na terenie których znajduje się siedziba zarządu stowarzyszenia, związku lub instytucji.

Roczne sprawozdania przed złożeniem ich władzy nadzorczej winny być zatwierdzone względnie sprawdzone przez wskazane w statucie stowarzyszenia, związki lub instytucji organa tej instytucji.

Sprawozdania powinny być zaopatrzone podpisami osób do podpisywania upoważnionych.

§ 5. Roczne sprawozdanie obejmuje:

- a) sprawozdanie z działalności,
- b) sprawozdanie rachunkowe.

§ 6. Sprawozdanie z działalności stowarzyszenia, związku lub instytucji obejmować ma całokształt działalności w roku sprawozdawczym.

Sprawozdanie z działalności zakładu opiekuńczego powinno określać przeznaczenie i charakter zakładu, wymieniać osoby stojące na czele i kierujące zakładem, wykazać ilość personelu oddzielnie administracyjnego, wychowawczego, nauczycielskiego, instruktorskiego, i pielęgniarstwa, opisać całoroczną pracę, podać ilość osób korzystających z opieki z podziałem według płci, wieku, wyznania, narodowości, pobieranej nauki (szkolenia), a w szczególności wykazać liczbę otrzymujących lub potrzebujących opieki specjalnej (głuchoniemych, ociemniałych, pozbawionych kończyn, upośledzonych, względnie niedorozwiniętych umysłowo, nieuleczalnie chorych i t. p.), a ponadto, o ile chodzi o zakłady dla nieletnich podać, jakie nauki i zajęcia praktyczne są prowadzone w zakładzie celem odpowiedniego przygotowania wychowanków do pracy zawodowej, liczbę gruźliczych, moralnie zaniedbanych i t. p. Ponadto sprawozdania powinny zawierać dane dotyczące ilości i wieku osób, które zostały przyjęte do zakładu oraz tych, które zakłady opuściły z podaniem przyczyn opuszczenia (samowolnie, z racji objęcia pracy i t. p.), ruchu osób w ciągu roku, stanu zdrowotnego osób, iloczynu osób i dni utrzymania, przeciętnego wydatku na utrzymanie jednej osoby (wyżywienie, odzież, leczenie, wychowanie, koszty administracyjne i t. p.), ilości osób utrzymywanych kosztem Państwa oraz całkowitej sumy kosztów utrzymania tych osób.

Sprawozdania zakładów opieki otwartej winny oprócz tego, wykazywać ilość udzielonych porad.

§ 7. Sprawozdanie rachunkowe powinno obejmować:

- 1) rachunek dochodów i wydatków za rok sprawozdawczy w porównaniu z preiiminarzem budżetowym,
- 2) bilans, a co najmniej szczegółowe wykazy:
 - a) salda kasowego,
 - b) lokat i rachunków w bankach,
 - c) funduszy specjalnych,
 - d) lokat i długów hipotecznych,
 - e) nieruchomości (z podaniem wartości),
 - f) dłużników i wierzycieli,
 - g) papierów procentowych,
 - h) remanentu magazynu.

§ 8. Rachunek dochodów i wydatków, składany przez stowarzyszenia, związki lub instytucje, powinien zawierać poza innymi pozycjami, stosownie do charakteru instytucji, następujące pozycje:

Dochody:

- 1) składki członkowskie,
- 2) dochody z poszczególnych nieruchomości, gospodarstw i przedsiębiorstw.

- 3) procenty hipoteczne,
- 4) procenty od papierów wartościowych,
- 5) zasiłki od instytucji i osób prywatnych,
- 6) subwencje od związków komunalnych,
- 7) subwencje od Skarbu Państwa:
 - a) na cele ogólne,
 - b) na cele specjalne,
- 8) wpływy na cele specjalne,
- 9) różne dochody.

Wydatki:

- 1) administracja:
 - a) wydatki osobowe,
 - b) wydatki rzeczowe (biura, porto, telefon i t. p.),
- 2) zakup i utrzymanie inwentarza,
- 3) wydatki z subwencji od Skarbu Państwa na cele specjalne,
- 4) wydatki z wpływów na cele specjalne,
- 5) dopłaty do poszczególnych zakładów opiekuńczych, utrzymywanych przez stowarzyszenie, związek lub instytucję,
- 6) wydatki na prowadzenie gospodarstwa lub przedsiębiorstwa,
- 7) inne wydatki.

§ 9. Rachunek dochodów i wydatków, składany przez zakłady opiekuńcze, powinien zawierać następujące pozycje:

Dochody:

- 1) dochody z majątku zakładu: z poszczególnych nieruchomości, gospodarstw i przedsiębiorstw, procenty hipoteczne, procenty od papierów wartościowych i t. p.,
- 2) zwroty za świadczenia na rzecz personelu (za mieszkania, opał światło i t. p.),
- 3) opłaty za utrzymanie wychowanków (pensjonariuszy):
 - a) od instytucji,
 - b) od osób prywatnych,
 - c) od związków komunalnych,
 - d) od Skarbu Państwa,
- 4) wpływy za pracę dokonaną przez wychowanków (pensjonariuszy),
- 5) zasiłki od instytucji i osób prywatnych,
- 6) subwencje od związków komunalnych,
- 7) subwencje od Skarbu Państwa,
- 8) różne dochody,
- 9) dopłaty stowarzyszenia, związku lub instytucji utrzymującego zakład.

Wydatki:

- 1) administracja:
 - A. wydatki osobowe:
 - a) pensje personelu,

- b) świadczenia na rzecz personelu (mieszkanie, żywienie, opał, światło i t. p.),
- c) świadczenia socjalne za personel,
- d) inne;

B. wydatki rzeczowe (biuro, porto, telefon i t. d.),

- 2) utrzymanie budynków:
 - a) remont budynków,
 - b) remont urządzeń instalacyjnych,
 - c) najem lokalu,
 - d) opał,
 - e) światło,
 - f) utrzymywanie porządku,
 - g) woda i kanały,
 - h) inne,
- 3) zakup i utrzymywanie inwentarza (meble, pościel, urządzenia kuchenne i t. p.),
- 4) utrzymanie wychowanków (pensjonariuszy):
 - a) żywienie,
 - b) bielizna, odzież i obuwie (zakup i naprawa),
 - c) pranie,
 - d) kąpiele,
 - e) nauka i pomoce szkolne,
 - f) leczenie,
 - g) wydatki na cele kulturalne (pisma, książki, radio i t. p.),
- 5) wypłaty zarobków wychowankom (pensjonariuszom),
- 6) wydatki na prowadzenie przedsiębiorstw i gospodarstw,
- 7) inne wydatki.

§ 10. Rachunek dochodów i wydatków, składany przez zakłady opiekuńcze związków komunalnych, powinien zawierać następujące pozycje:

Dochody:

- 1) dochody z majątku zakładu,
- 2) zwroty za świadczenia na rzecz personelu,
- 3) opłaty za utrzymanie wychowanków (pensjonariuszy):
 - a) od instytucji,
 - b) od osób prywatnych,
 - c) od związku komunalnego, utrzymującego zakład,
 - d) od innych związków komunalnych, względnie od Skarbu Państwa,
- 4) wpływy za pracę wykonaną przez wychowanków (pensjonariuszy),
- 5) zasiłki od instytucji i osób prywatnych,
- 6) subwencje od związków komunalnych,
- 7) subwencje od Skarbu Państwa,
- 8) różne dochody,
- 9) dopłaty związku komunalnego, utrzymującego zakład.

Wydatki:

- 1) administracyjne:
 - A. wydatki osobowe:
 - a) pensje personelu,
 - b) świadczenia na rzecz personelu,
 - c) świadczenia socjalne za personel,
 - d) inne
 - B. rzeczowe (biuro, porto, telefon i t. p.),
- 2) utrzymanie budynków:
 - a) remont budynków,
 - b) remont urządzeń instalacyjnych,
 - c) najem lokalu,
 - d) opał,
 - e) światło,
 - f) utrzymanie porządku,
 - g) woda i kanały,
 - h) inne,
- 3) inwentarz (meble, pościel, urządzenia kuchenne i t. p.),
- 4) utrzymanie wychowanków (pensjonariuszy):
 - a) żywienie,
 - b) bielizna, odzież, obuwie (zakup, naprawa),
 - c) pranie,
 - d) kąpiele,
 - e) nauka i pomoce szkolne,
 - f) leczenie,
 - g) wydatki na cele kulturalne (pisma, książki, radio i t. p.),
- 5) wypłaty zarobków wychowankom (pensjonariuszom),
- 6) wydatki na gospodarstwo,
- 7) inne wydatki.

§ 11. Wskazane w statucie stowarzyszenia, związku, instytucji lub zakładu organa obowiązane są przed upływem roku sprawozdawczego uchwalić preliminarz budżetowy na rok następny.

Preliminarz ten powinien obejmować w dochodach przewidywane wpływy z podziałem na poszczególne pozycje oraz ze wskazaniem źródła i podstawy obliczenia, a w wydatkach wszystkie pozycje przewidywanych wydatków również z podaniem podstawy obliczenia.

Preliminarz w swym układzie odpowiadać ma rocznemu sprawozdaniu rachunkowemu i powinien dzielić się na tyle pozycji, ile zawiera rachunek dochodów i wydatków.

Stowarzyszenie, instytucja, związek lub zakład obowiązane są do przedstawiania preliminarzy budżetowych władzy nadzorczej na żądanie tej władzy, które powinno być stawiane w razie istotnej potrzeby.

§ 12. Władza nadzorcza I-ej instancji po rozpatrzeniu sprawozdań z działalności i sprawozdań rachunkowych komunikuje swoje uwagi odnośnemu stowarzyszeniu, związkowi, instytucji lub zakładowi z zaleceniem usunięcia zauważonych niedokładności.

Władza ta przesyła nadesłane sprawozdania wraz ze swoją opinią oraz zawiadomieniem o wydanych zarządzeniach władzy nadzorczej II-ej instancji, która na podstawie zebranego materiału przedkłada ogólne sprawozdanie wraz z uwagami i wnioskami Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej.

O ile władzą nadzorczą II-ej instancji jest w myśl obowiązujących przepisów Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej władza nadzorcza I instancji przedkłada Ministerstwu jedynie sprawozdanie ogólne wraz ze swymi uwagami i wnioskami.

§ 13. Stowarzyszenia, związki, instytucje obowiązane są przedstawiać władzom nadzorczym na każde ich żądanie dowody rachunkowo-kasowe.

§ 14. W razie niezastosowania się do postanowień niniejszego rozporządzenia przez wymienione w § 1 stowarzyszenia, związki, instytucje lub zakłady stosowane będą rygory, przewidziane w art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354).

Rozporządzenia i zarządzenia władz nadzorczych (art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 354, w brzmieniu rozporządzenia z dnia 22 marca 1928 r. — Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 359) ulegają wykonaniu w sposób przymusowy, przewidziany w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

§ 15. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1930 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 23 listopada 1927 r. o sprawozdaniach z działalności i rachunkowości instytucji opiekuńczych (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 2, poz. 13).

18.

D E K R E T

z dnia 14 kwietnia 1948 r.

o zasiłkach i pomocy dla żołnierzy Wojska Polskiego, żołnierzy i funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego, członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej — oraz ich rodzin.

(Dz. U. R. P. z 22 kwietnia 1948 r. Nr. 21, poz. 139).

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej

spolitej Polskiej i ustawy z dnia 9 marca 1948 roku o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 107) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Dekret niniejszy normuje zasiłki i pomoc dla:

- a) żołnierzy Wojska Polskiego i ich rodzin w czasie pokoju,
- b) żołnierzy i funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego i ich rodzin,
- c) członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej i ich rodzin.

Art. 2. Ilekroć dekret niniejszy używa w znaczeniu ogólnym słowa „żołnierz“, rozumieć przez to należy żołnierzy Wojska Polskiego, żołnierzy i funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego oraz członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej.

Art. 3. 1. Prawo do zasiłków i pomocy jest niezbywalne.

2. Zasiłki pobierane na podstawie niniejszego dekretu są wolne od podatków, a podlegają egzekucji jedynie na rzecz ustawowych roszczeń alimentarnych.

Rozdział II.

Zasiłki i pomoc dla żołnierzy.

Art. 4. 1. Prawo do zasiłków i pomocy przysługuje żołnierzom Wojska Polskiego i Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego zwolnionym ze służby na skutek uszkodzenia zdrowia powstałego w związku przyczynowym ze służbą, w stopniu powodującym ich całkowitą lub częściową, stałą lub czasową, niezdolność do pracy zarobkowej.

2. Prawo do zasiłków i pomocy przysługuje funkcjonariuszom służby bezpieczeństwa publicznego oraz członkom Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej w przypadkach uszkodzenia zdrowia powstałego w związku z przyczynowym ze służbą, w stopniu powodującym ich całkowitą lub częściową, stałą lub czasową, niezdolność do pracy zarobkowej.

3. Za całkowitą niezdolność do pracy zarobkowej uważa się niezdolność w 100%, a za niezdolność częściową — w procencie niższym.

4. Prawo do zasiłków i pomocy (ust. 1 i 2) nie przysługuje żołnierzowi w przypadkach uszkodzenia zdrowia, powstałego na skutek jego winy umyślnej.

5. Orzeczenie o utracie, stopniu utraty, czasie trwania utraty zdolności do pracy zarobkowej oraz o ustaniu niezdolności do pracy za-

robkowej — wydają komisje lekarskie powołane do orzekania o niezdolności do służby.

Art. 5. Zasiłki dla żołnierzy obejmują:

- a) zasiłek jednorazowy,
- b) zasiłki miesięczne.

Art. 6. 1. Prawo do zasiłku jednorazowego i zasiłków miesięcznych przysługuje żołnierzowi zwolnionemu ze służby na skutek uszkodzenia zdrowia w stopniu powodującym jego całkowitą, stałą lub czasową, niezdolność do pracy zarobkowej.

2. Prawo do zasiłku jednorazowego przysługuje żołnierzowi w przypadku uszkodzenia zdrowia w stopniu powodującym jego częściową, stałą lub czasową, niezdolność do pracy zarobkowej.

3. Prawo do zasiłku jednorazowego nie przysługuje przy utracie zdolności do pracy zarobkowej w stopniu nie przewyższającym 14 procent.

Aart. 7. 1. Zasiłek jednorazowo wynosi:

- a) przy utracie zdolności do pracy zarobkowej od 15—39% — kwotę równą sześciomiesięcznemu uposażeniu,
- b) przy utracie zdolności do pracy zarobkowej 40—74% — kwotę równą dwięciomiesięcznemu uposażeniu,
- c) przy utracie zdolności do pracy zarobkowej od 75—100% — kwotę równą dwunastomiesięcznemu uposażeniu.

2. Zasiłek miesięczny wynosi kwotę równą miesięcznemu uposażeniu.

Art. 8. 1. Zasiłki miesięczne przysługują w ciągu jednego roku, począwszy od pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym żołnierz został zwolniony ze służby.

2. W przypadku wcześniejszego ustania całkowitej niezdolności do pracy zarobkowej, żołnierz traci prawo do zasiłków miesięcznych z ostatnim dniem miesiąca, w którym ustala jego całkowita niezdolność do pracy zarobkowej.

Art. 9. 1. Pomoc dla żołnierzy obejmuje:

- a) pomoc lekarską na koszt Skarbu Państwa w zakładach leczniczych państwowych, samorządowych, społecznych oraz ubezpieczalniach społecznych — przez czas trwania uszkodzenia zdrowia, nie dłużej jednak niż w ciągu jednego roku od dnia zwolnienia ze służby,
- b) pierwszeństwo w uzyskaniu przydziałów mieszkaniowych oraz w umieszczeniu dzieci w żłobkach, dziecińcach i przedszkolach utrzymywanych z funduszy publicznych — przez czas trwania uszkodzenia zdrowia,
- c) pierwszeństwo, przy równych kwalifikacjach, w przyjmowaniu do pracy, do zakładów naukowych i uzyskaniu stypendiów — przez czas trwania uszkodzenia zdrowia.

2. Zasady udzielania pomocy lekarskiej, określonej w ust. 1 lit. a), określi rozporządzenie Ministra Zdrowia wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Rozdział III.

Zasiłki i pomoc dla rodzin żołnierzy.

Art. 10. Prawo do zasiłków i pomocy przysługuje rodzinom:

- a) żołnierzy poległych, zmarłych lub zaginionych w związku przyczynowym ze służbą,
- b) żołnierzy rezerwy odbywających służbę wojskową na ćwiczeniach, przeszkoleniu lub na zebraniach kontrolnych,
- c) żołnierzy odbywających pomocniczą służbę wojskową na ćwiczeniach lub przeszkoleniu wojskowym.

Art. 11. 1. Zasiłki dla rodzin żołnierzy obejmują:

- a) zasiłek jednorazowy,
- b) zasiłki miesięczne,
- c) zasiłkiienne.

2. Zasiłek jednorazowy i zasiłki miesięczne ulegają podziałowi pomiędzy uprawnionych członków rodziny żołnierza. Zasiłkiienne przysługują każdemu uprawnionemu członkowi rodziny żołnierza w pełnym wymiarze.

Art. 12. 1. Prawo do zasiłku jednorazowego i zasiłków miesięcznych przysługuje rodzinie żołnierza poległego, zmarłego lub zaginionego w związku przyczynowym ze służbą.

2. Prawo do zasiłków dziennych przysługuje członkom rodziny żołnierza rezerwy, odbywającego służbę wojskową na ćwiczeniach, przeszkoleniu wojskowym lub zebraniach kontrolnych, oraz żołnierza odbywającego pomocniczą służbę wojskową na ćwiczeniach lub przeszkoleniu wojskowym.

Art. 13. 1. Prawo do zasiłków dziennych nie służy, jeżeli żołnierz rezerwy powołany na ćwiczenia, przeszkolenie wojskowe lub zebranie kontrolne albo odbywający pomocniczą służbę wojskową na ćwiczeniach lub przeszkoleniu wojskowym zachował prawo do wynagrodzenia z tytułu stosunku pracy.

2. Rodzina, której więcej niż jeden członek odbywa służbę wojskową, uzasadniającą prawo do zasiłków dziennych, jest uprawniona do zasiłków dziennych tylko za jedną osobę.

Art. 14. 1. Członkami rodziny żołnierza uprawnionymi do zasiłków i pomocy są:

- a) małżonek (wdowa, wdowiec) lub osoba nie będąca małżonkiem, która pozostawała w trwałej wspólności małżeńskiej z żołnierzem,

b) dzieci z małżeństwa, pozamałżeńskie, przysposobione i pasierbowie — do ukończenia 18-go roku życia, jeżeli kształcą się w szkołach — do ukończenia nauki, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 24-go roku życia, a jeżeli są całkowicie niezdolne do pracy — bez względu na wiek,

c) rodzeństwo, jeżeli było na utrzymaniu żołnierza i odpowiada warunkom określonym pod lit. b),

d) rodzice, jeżeli byli na utrzymaniu żołnierza.

2. Na równi z dziećmi (ust. 1 pkt b) traktowane są pod warunkami określonymi w przepisach o ubezpieczeniu rodzinnym dzieci ofiar wojny przyjęte na wychowanie.

3. Członkowie rodziny żołnierza wymienieni w ust. 1 lit. a) i b) są uprawnieni do zasiłków miesięcznych i dziennych jedynie w przypadku, gdy pozostawali na utrzymaniu żołnierza.

4. Członkowie rodziny żołnierza wymienieni w ust. 1 lit. d) nie mają prawa do zasiłków dziennych, jeżeli nie ukończyli mężczyźni 60 roku życia, kobiety 50 roku życia.

5. Wyłączenie określone w ust. 4 nie znajduje zastosowania w przypadku niezdolności tych osób do pracy zarobkowej.

6. W przypadkach wyjątkowych, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Minister Obrony Narodowej lub Minister Bezpieczeństwa Publicznego może w porozumieniu z Ministrem Skarbu:

a) przyznać zasiłek jednorazowy i zasiłki miesięczne lub tylko zasiłek jednorazowy osobom nie wymienionym w ust. 1, jeżeli osoby te były na wyłącznym utrzymaniu żołnierza i są niezdolne do pracy zarobkowej,

b) przyznać zasiłki miesięczne osobom wymienionym w ust. 1 lit. a) i b), chociaż one nie pozostawały na utrzymaniu żołnierza.

Art. 15. Zasiłek jednorazowy dla rodziny wynosi kwotę równą dwunastomiesięcznemu uposażeniu poległego, zmarłego lub zaginionego żołnierza.

Art. 16. 1. Zasiłek miesięczny dla rodziny wynosi kwotę równą miesięcznemu uposażeniu poległego, zmarłego lub zaginionego żołnierza.

2. Zasiłki miesięczne dla rodziny przysługują w ciągu jednego roku, poczynając od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym żołnierz poległ, zmarł lub zginął.

Art. 17. Wysokość zasiłku dziennego określi rozporządzenie wydane przez Ministrów Ad-

ministracji Publicznej i Ziem Odzyskanych w porozumieniu z Ministrami: Obrony Narodowej, Bezpieczeństwa Publicznego, Skarbu oraz Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 18. Pomoc dla członków rodziny żołnierzy poległych, zmarłych lub zaginionych w związku przyczynowym ze służbą obejmuje:

- a) pierwszeństwo w umieszczaniu dzieci w żłobkach, dziecińcach i przedszkolach utrzymywanych z funduszy publicznych,
- b) pierwszeństwo, przy równych kwalifikacjach, w przyjmowaniu do pracy, do zakładów naukowych i uzyskaniu stypendiów.

Art. 19. W przypadku powrotu zaginionego żołnierza potrąca się z jego zaległego uposażenia, przysługującego za czas nieobecności w służbie, kwotę wypłaconą rodzinie tytułem zasiłków.

Rozdział IV.

Przepisy wspólne.

Art. 20. 1. Podstawę obliczenia zasiłku jednorazowego i zasiłków miesięcznych stanowi uposażenie ze wszystkimi dodatkami pieniężnymi z wyjątkiem należności za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia w kraju i poza granicami Państwa, jakie przysługiwało żołnierzowi w miesiącu, w którym doznał uszkodzenia zdrowia, poległ, zmarł lub zginął.

2. Podstawę obliczenia zasiłków dla szeregowych niezawodowych i ich rodzin stanowi:

- a) dla szeregowców i st. szeregowców — uposażenie kaprali nadterminowych,
- b) dla podoficerów — uposażenie podoficerów nadterminowych.

3. Podstawę obliczenia zasiłków dla szeregowych członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej stanowi uposażenie, pobierane przez szeregowych Milicji Obywatelskiej ze wszystkimi dodatkami, a dla komendantów Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej uposażenie, jakie pobiera ze wszystkimi dodatkami komendant Milicji Obywatelskiej odpowiedniej jednostki organizacyjnej.

4. Funkcjonariusz służby bezpieczeństwa publicznego, któremu wskutek częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej powierzone zostają nowe czynności służbowe, związane z niższym uposażeniem, nie może być przeniesiony do niższej grupy uposażeniowej.

Art. 21. 1. Prawo do zasiłków i pomocy gaśnię z dniem następującym po dniu:

- a) ustania warunków, uzasadniających prawo do zasiłków i pomocy, jeżeli dekret niniejszy nie stanowi inaczej (art. 8 ust. 2),

b) zawarcia przez wdowę (wdowca) po poległym lub zmarłym żołnierzu ponownego związku małżeńskiego,

c) popełnienia przez żołnierza przestępstwa przeciw obowiązkowi wojskowemu w rozumieniu Kodeksu Karnego Wojska Polskiego,

d) uprawomocnienia się orzeczenia skazującego żołnierza na karę dodatkową utraty praw publicznych lub na karę pozbawienia wolności powyżej 6-ciu miesięcy bez zawieszenia jej wykonania,

e) uprawomocnienia się orzeczenia skazującego osobę uprawnioną na karę dodatkową utraty praw publicznych lub karę pozbawienia wolności powyżej 6-ciu miesięcy bez zawieszenia jej wykonania

f) trwałego opuszczenia przez osobę uprawnioną granic Państwa Polskiego.

2. Minister Obrony Narodowej lub Minister Bezpieczeństwa Publicznego może w przypadkach określonych w ust. 1 lit. c) i d) przyznać żonie i dzieciom żołnierza zasiłek przez czas, odpowiadający okresowi, w którym byliby uprawnieni do zasiłku, gdyby przestępstwo lub orzeczenie skazujące nie zaistniały.

Art. 22. Decyzję o przyznaniu zasiłku jednorazowego i zasiłków miesięcznych oraz o sposobie ich podziału pomiędzy osoby uprawnione wydaje:

a) dla żołnierzy Wojska Polskiego — właściwy dowódca okręgu wojskowego,

b) dla żołnierzy Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego — Dowódca Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego,

c) dla funkcjonariuszów Milicji Obywatelskiej i członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej — Komendant Główny Milicji Obywatelskiej, a dla innych funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego — Minister Bezpieczeństwa Publicznego, który może uprawnienia swoje przelać na podległe mu władze.

Art. 23. 1. Od decyzji władz, określonych w art. 22, przysługuje uprawnionemu w ciągu dni 14-tu od doręczenia mu odpisu decyzji odwołanie do Ministra Obrony Narodowej bądź Ministra Bezpieczeństwa Publicznego.

2. Decyzja nie zaskarżona w drodze odwołania winna być przedstawiona właściwemu Ministrowi (Obrony Narodowej lub Bezpieczeństwa Publicznego) do zatwierdzenia.

3. Właściwy Minister może zatwierdzić, zmienić lub uchylić decyzję przedstawioną mu w drodze odwołania lub do zatwierdzenia.

Art. 24. Wypłata zasiłku jednorazowego i zasiłków miesięcznych następuje po wydaniu przez właściwego Ministra (Obrony Narodowej lub Bezpieczeństwa Publicznego) decyzji ostatecznej na skutek wniesionego odwołania lub po zatwierdzeniu przez właściwego Ministra decyzji władz określonych w art. 22.

Art. 25. 1. Władzami powołanymi do orzekania w sprawach zasiłków dziennych i pomocy są zarządy gmin, właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osób uprawnionych.

2. Minister Administracji Publicznej i Minister Ziem Odzyskanych mogą w drodze rozporządzenia poruczyć wykonanie czynności zarządów gmin w zakresie wykonania niniejszego dekretu w całości lub w części władzom administracji ogólnej.

Art. 26. 1. Roszczenie o zasiłek jednorazowy i zasiłki miesięczne należy zgłosić w drodze służbowej do władz wymienionych w art. 22.

2. Roszczenie o zasiłkiienne i pomoc należy zgłosić w zarządzie gminy, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej.

3. Roszczenia o zasiłki mają być zgłoszone do 6-ciu miesięcy od dnia powstania prawa do zasiłków.

4. Nie wypłaca się zasiłków nie podjętych przez osobą uprawnioną w ciągu 6-ciu miesięcy, licząc od dnia doręczenia jej zawiadomienia o przyznaniu zasiłku.

Art. 27. Zasiłki pobrane wbrew przepisom niniejszego dekretu podlegają zwrotowi. Przymusowe ściąganie nienależnie pobranych zasiłków następuje w trybie przewidzianym w przepisach o egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych.

Art. 28. 1. Osoby, które w celu uzyskania zasiłków lub pomocy, wynikających z niniejszego dekretu, świadomie podają nieprawdziwe fakty albo zatajają okoliczności powodujące wygaśnięcie prawa do zasiłków i pomocy — oprócz odpowiedzialności karnej — tracą prawo do zasiłków i pomocy.

2. Jeżeli czynów tych dopuścił się żołnierz prawo do zasiłków i pomocy tracą również członkowie jego rodziny.

Art. 29. Przyznanie zasiłków i pomocy na podstawie dekretu niniejszego nie narusza prawa do zaopatrzenia emerytalnego i inwalidzkiego, jednakże za okres pobierania zasiłków miesięcznych nie wypłaca się inwalidzkiego zaopatrzenia pieniężnego.

Art. 30. 1. W razie zbiegu uprawnień, wynikających z niniejszego dekretu oraz z:

a) dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o odszkodowaniu dla funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego, żołnierzy Wojska Polskiego i członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej, którzy utracili zdolność do pracy w walce z wrogami Polski Demokratycznej, oraz dla osób pozostałych po poległych w tej walce (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 54),

b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o straży

więziennej (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 667) służy uprawnionym prawo wyboru.

2. Przyznanie zasiłków na podstawie przepisów niniejszego dekretu nie wyklucza przyznania zasiłków na podstawie dekretu z dnia 13 listopada 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 28, poz. 121). Jednakże nie wypłaca się zasiłków przyznanych na podstawie ostatnio wymienionego dekretu przez czas korzystania z zasiłków przyznanych na podstawie niniejszego dekretu.

3. Zawodowym wojskowym i pozostałym po nich wdowom i sierotom przysługuje prawo wyboru pomiędzy uprawnieniami, wynikającymi z niniejszego dekretu, a prawem do odszkodowania na podstawie art. 2 ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o zmianie niektórych przepisów dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 183).

Art. 31. Prezydent Rzeczypospolitej może na wniosek Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Bezpieczeństwa Publicznego, przedstawiony w porozumieniu z Ministrem Skarbu, przyznać prawo do zasiłków i pomocy zgodnie z przepisami niniejszego dekretu osobom wymienionym w art. 1, gdy uszkodzenie zdrowia, śmierć lub zaginięcie nastąpiły przed wejściem w życie niniejszego dekretu.

Rozdział V

Przepisy końcowe.

Art. 32. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu traci moc obowiązującą dekret z 18 lipca 1945 r. o pomocy i zasiłkach dla rodzin żołnierzy Wojska Polskiego oraz zdemobilizowanych żołnierzy (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 302).

2. Członkowie rodzin żołnierzy, pozostających w leczeniu szpitalnym na koszt Skarbu Państwa na podstawie dekretu, o którym mowa w art. 1, zachowują prawo do tej pomocy na przeciąg jednego miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszego dekretu.

3. Roszczenia, wynikające z art. 26 i 28 dekretu, o którym mowa w ust. 1, powstałe w okresie sześciomiesięcznym od wejścia w życie wymienionego dekretu, umarza się.

Art. 33. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych, Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Pracy i Opieki Społecznej, Zdrowia i Oświaty.

Art. 34. Dekret niniejszy wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po jego ogłoszeniu.

19.

USTAWA

z dnia 23 lipca 1945 r.

o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego.

(Dz.U.R.P. z dnia 30 sierpnia 1945 r. Nr. 30, poz. 180).

Art. 1. Prawo do zasiłków i pomocy służy osobom, pozostałym po uczestnikach ruchu podziemnego lub partyzanckiego, którzy ponieśli śmierć w związku z walką o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego.

Art. 2. Za osoby uprawnione do zasiłków i pomocy (art. 1), uważa się:

- żonę bez względu na to, czy związek małżeński zawarty był w formie prawem przepisanej,
- dzieci ślubne, uprawnione, uznane, przysposobione oraz nieślubne i pasierbów do 18 roku życia, a jeżeli kształcą się w szkołach średnich, wyższych lub zawodowych — do 25 roku życia,
- inne osoby niezdolne do pracy, które pozostawały na wyłącznym utrzymaniu uczestnika ruchu podziemnego lub partyzanckiego.

Art. 3. Wyłączone są od korzystania z uprawnień, objętych niniejszą ustawą, osoby skazane prawomocnie po dniu 22 lipca 1944 r. na karę dodatkową utraty praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych.

Art. 4. (1) Osobom, wymienionym w art. 2 lit a), służy prawo do zasiłków w wysokości 60% uposażenia urzędnika państwowego X kategorii służbowej.

(2) Osobom, wymienionym w art. 2 lit. b) i c), służy prawo do zasiłków w wysokości 40% uposażenia urzędnika państwowego X kategorii służbowej.

(3) Łączna kwota zasiłków przypadających osobom, pozostałym poszczególnym uczestnikowi ruchu podziemnego lub partyzanckiego, nie może przekraczać podwójnego uposażenia urzędnika państwowego X kategorii. W tym wypadku osoby, wymienione w art. 2 pkt. a) b), mają pierwszeństwo przed innymi członkami rodziny, rodzice zaś — przed innymi osobami, objętymi art. 2 lit. c).

Art. 5. (1) Jeżeli osoba, uprawniona do zasiłków, uzyska środki zapewniające jej egzystencję, prawo do zasiłków zawiesza się na czas posiadania tych środków.

(2) Kwoty, nienależnie pobrane tytułem zasiłków, podlegają zwrotowi bez względu na to, czy miało miejsce świadome wprowadzenie władzy w błąd.

Art. 6. Zasiłki, pobierane na zasadzie niniejszej ustawy, są wolne od podatków i nie podlegają zajęciu w drodze egzekucji, z wyjątkiem ustawowych roszczeń alimentacyjnych na rzecz wstępnych i zastępných.

Art. 7. Osoby pozostałe po uczestnikach ruchu podziemnego lub partyzanckiego (art. 2), korzystają z następujących pomocy:

- otrzymują zaopatrzenie żywnościowe według norm, przewidzianych dla członków rodzin urzędników państwowych;
- służą im prawo pierwszeństwa przy równych kwalifikacjach w przyjmowaniu do zakładów naukowych, burs i zakładów leczniczych;
- otrzymują bezpłatną pomoc lekarską na koszt Państwa w ubezpieczalniach społecznych oraz w państwowych i samorządowych zakładach leczniczych;
- przy osiedlaniu na ziemiach zachodnich — korzystają z wszelkich ulg i udogodnień, jakie służą rodzinom żołnierzy Wojska Polskiego.

Art. 8. (1) Prawo do zasiłków i pomocy w zakresie, przewidzianych niniejszą ustawą, ustala na wniosek komisji kwalifikacyjnych, urzędujących przy powiatowych radach narodowych, wojewódzka komisja kwalifikacyjna, urzędująca przy wojewódzkiej radzie narodowej.

(2) Od orzeczeń wojewódzkiej komisji kwalifikacyjnej służy odwołanie do Głównej Komisji Kwalifikacyjnej, urzędującej przy Krajowej Radzie Narodowej.

W miejsce K.R.N. wchodzi obecnie Rada Państwa.

Art. 9. Osobom, pozostałym po uczestnikach ruchu podziemnego lub partyzanckiego (art. 2) szczególnie zasłużonych w walkach o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego, Główna Komisja Kwalifikacyjna może przyznać wyższe zasiłki, niż przewidziane w art. 4.

Art. 10. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustali w rozporządzeniach wydanych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, Administracji Publicznej oraz Skarbu tryb postępowania w sprawie przyznania uprawnień do zasiłków i pomocy, skład i sposób powoływania komisji kwalifikacyjnych, a także terminy ostateczne do zgłaszania uprawnień przez osoby zainteresowane.

Art. 11. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Obrony Narodowej, Administracji Publicznej, Skarbu, Zdrowia, Oświaty, Przemysłu oraz Aproprowizacji i Handlu.

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

20.

OBWIESZCZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 28 lutego 1947 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 13 listopada 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski.

(Dz.U.R.P. z dnia 25 marca 1947 r. Nr. 28, poz. 121).

Na podstawie art. 2 dekretu z dnia 3 stycznia 1947 r. o zmianie dekretu o zasiłkach i pomocy dla wdów i sierot po ofiarach wrogów demokratycznego ustroju Polski (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 22) ogłaszam w załączniku do obwieszczenia niniejszego jednolity tekst dekretu z dnia 13 listopada 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla wdów i sierot po ofiarach wrogów demokratycznego ustroju Polski (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 294) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych dekretem z dnia 3 stycznia 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 22).

Załącznik do obwieszczenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 28 lutego 1947 r. (poz. 121).

D E K R E T

z dnia 13 listopada 1945 r.

o zasiłkach i pomocy dla ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 roku o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Prawo do zasiłków i pomocy na podstawie niniejszego dekretu przysługuje:

- 1) osobom, które w związku ze swoją działalnością urzędową, polityczną lub społeczną doznały stałego lub czasowego uszkodzenia zdrowia w stopniu powodującym ich całkowitą lub częściową niezdolność do pracy zarobkowej na skutek aktów terrorystycznych wrogów demokratycznego ustroju Państwa Polskiego;

- 2) pozostałym po osobach, które poniosły śmierć w warunkach, wymienionych w punkcie 1, oraz pozostałym po tych osobach, które w dniu śmierci korzystały lub miały prawo korzystania z zasiłków na podstawie pkt 1.

Art. 2. Za pozostałych w rozumieniu pkt. 2 art. 1 uważa się:

- a) wdowę, chociażby związku małżeńskiego nie zawarto w formie prawem przepisanej, jeżeli pozostawała w trwałej spójności małżeńskiej z poległym lub zmarłym;
- b) dzieci urodzone z małżeństwa, uprawnione, przysposobione oraz dzieci pozamałżeńskie i pasierbów do 18 roku życia, a jeżeli kształcą się w szkołach średnich, wyższych lub zawodowych — do 25 roku życia;
- c) inne osoby niezdolne do pracy zarobkowej, które pozostawały na wyłącznym utrzymaniu osoby poległej lub zmarłej.

Art. 3. Wyłączone są od korzystania z uprawnień, objętych niniejszym dekretem, osoby, skazane prawomocnie po dniu 22 lipca 1944 r. na karę dodatkową utraty praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych.

Art. 4. Osobom, wymienionym w pkt. 1 art. 1, przysługuje prawo do zasiłków w wysokości, którą ustali komisja kwalifikacyjna, biorąc pod uwagę stopień utraty zdolności pracy zarobkowej i zarobek poszkodowanych przed doznaniem uszkodzenia zdrowia.

Osobom, wymienionym w art. 2 lit. a) służy prawo do zasiłków w wysokości 60% wynagrodzenia urzędnika państwowego X grupy uposażenia.

Osobom, wymienionym w art. 2 lit. b) i c), służy prawo do zasiłków w wysokości 40% wynagrodzenia urzędnika państwowego X grupy uposażenia.

Łączna kwota zasiłków przypadających osobom pozostałym (art. 2) nie może przekraczać podwójnego wynagrodzenia urzędnika państwowego X grupy uposażenia.

Osoby wymienione w art. 2 lit. a) i b), oraz wdowcy, odpowiadający warunkom wymienionym pod lit. c) tegoż artykułu, mają pierwszeństwo przed rodzicami, rodzice zaś przed innymi uprawnionymi osobami.

W przypadkach, gdy uprawnionym z mocy niniejszego dekretu służy także z jakiegokolwiek innego tytułu zaopatrzenie ze Skarbu Państwa, monopolu lub przedsiębiorstwa państwowego albo instytucji ubezpieczeń społecznych, uprawniony ma prawo wyboru.

Art. 5. Jeżeli osoba, uprawniona do zasiłków (art. 1), ma lub uzyska środki, zapewniające jej egzystencję, prawo do zasiłków ulega zawieszeniu na czas posiadania tych środków. Kwoty, nienależnie pobrane tytułem zasiłków, podlegają zwrotowi bez względu na to, czy miało miejsce świadome wprowadzenie władzy w błąd.

Art. 6. Zasiłki, pobierane na zasadzie niniejszego dekretu, są wolne od podatków i nie podlegają zajęciu w drodze egzekucji z wyjątkiem ustawowych roszczeń alimentacyjnych na rzecz wstępnych i zstępnych.

Art. 7. Osoby, wymienione w art. 1, korzystają z następującej pomocy:

- otrzymują zaopatrzenie żywnościowe według norm, przewidzianych dla członków rodzin urzędników państwowych,
- przy równych kwalifikacjach służy im prawo pierwszeństwa w przyjmowaniu do pracy, w otrzymywaniu koncesji, przydziałów mieszkaniowych, stypendiów, w przyjmowaniu do zakładów naukowych, burs i zakładów leczniczych po korzystających z pierwszeństwa osobach, pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego,
- otrzymują bezpłatną pomoc lekarską na koszt Państwa w ubezpieczalniach społecznych oraz w państwowych i samorządowych zakładach leczniczych,
- przy osiedlaniu na ziemiach zachodnich korzystają z wszelkich ulg i udogodnień, jakie służą rodzinom Wojska Polskiego.

Art. 8. Prawo do zasiłków i pomocy w zakresie, przewidzianym w niniejszym dekrete, ustalają komisje kwalifikacyjne, powołane na podstawie art. 8 i 10 ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób, pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 180) i w trybie tamże przewidzianym.

Komisje kwalifikacyjne ustalają stopień utraty zdolności do pracy zarobkowej w trybie, określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydanym w porozumieniu z Ministrem Zdrowia.

Art. 9. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Administracji Publicznej, Bezpieczeństwa Publicznego, Skarbu, Zdrowia, Oświaty, Przemysłu, Aprowizacji i Handlu oraz Ziemi Odzyskanych.

Art. 10. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

21.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ W POROZUMIENIU Z MINISTRAMI: OBRO- NY NARODOWEJ, SKARBU I ADMINISTRA- CJI PUBLICZNEJ.

z dnia 19 października 1945 r.

w sprawie wykonywania ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walkach o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego

(Dz.U.R.P. z dnia 29 października 1945 r. Nr 46, poz. 263),

w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 czerwca 1947 r. (Dz.U.R.P. Nr. 52, poz. 280).

Na podstawie art. 10 i art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 180) zarządza się, co następuje:

§ 1. Powołane w rozporządzeniu niniejszym artykuły bez bliższego określenia oznaczają artykuły ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego.

Do art. 4.

§ 2. (1) Zasiłki pieniężne wypłacają urzędy skarbowe na podstawie dowodów uprawniających, wydanych przez komisję kwalifikacyjną przy powiatowej (miejskiej) radzie narodowej.

(2) Zasiłki wypłaca się 1 dnia każdego miesiąca z góry za ten miesiąc.

(3) Zasiłki wypłaca się od 1 dnia miesiąca, w którym zgłoszono roszczenie.

Do art. 5.

§ 3. (1) Komisja kwalifikacyjna przy powiatowej radzie narodowej czuwa nad wykonaniem przepisu art. 5 ust. 1.

(2) O zawieszeniu prawa do zasiłków (art. 5 ust. 1) i o zwrocie kwot nienależnie pobranych (art. 5 ust. 2) orzeka komisja kwalifikacyjna przy wojewódzkiej radzie narodowej.

Do art. 7.

§ 4. Dokumentem stwierdzającym prawo do uzyskania zasiłków i pomocy lub tylko pomocy jest dowód uprawnienia, wydany przez komisję kwalifikacyjną przy powiatowej (miejskiej) radzie narodowej.

§ 5. Ubezpieczalnie społeczne udzielają osobom uprawnionym (art. 1) pomocy w tym samym zakresie co ubezpieczonym, lecz bez ograniczenia co do czasu.

§ 6. W razie zbiegu uprawnień do pomocy leczniczej na podstawie art. 7 pkt. c) z uprawnieniami z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby ubezpieczalnia udzieli świadczeń na własny rachunek przez czas przewidziany w ustawie o ubezpieczeniu społecznym, po wyczerpaniu zaś tego okresu — na rachunek Państwa.

§ 7. Rozrachunki ze Skarbem Państwa z tytułu udzielonej przez ubezpieczalnię pomocy leczniczej odbywają się na zasadach i w trybie, określonym dla rozrachunków za leczenie inwalidów wojennych.

Rozrachunki te nie obejmują kosztów leczenia w szpitalach państwowych i samorządowych, których ubezpieczalnia nie pokrywa, chociażby uprawniony skierowany był do szpitala przez lekarza ubezpieczalni.

Rozrachunki ze Skarbem Państwa za leczenie w państwowych i samorządowych zakładach leczniczych prowadzą te zakłady z wojewódzkimi władzami administracji ogólnej (wydział opieki społecznej).

Koszty pomocy lekarskiej pokrywane są z budżetu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Do art. 8.

§ 8. (1) Komisje kwalifikacyjne przy powiatowych radach narodowych składają się z przewodniczącego, którym jest referent opieki społecznej w starostwie, jako przedstawiciel starosty, oraz 2 członków, wybranych przez powiatową radę narodową.

(2) Komisje kwalifikacyjne przy miejskich radach narodowych miast wydzielonych z powiatów składają się z przewodniczącego, którym jest referent opieki społecznej w zarządzie miejskim, jako przedstawiciel prezydenta miasta, oraz 2 członków wybranych przez miejską radę narodową.

§ 9. Komisje kwalifikacyjne przy wojewódzkich radach narodowych składają się z przewodniczącego, którym jest naczelnik wydziału opieki społecznej w urzędzie wojewódzkim (w Warszawie i w Łodzi w zarządzie miejskim), jako przedstawiciel wojewody (w Warszawie i Łodzi — prezydenta miasta), oraz 4

członków, wybranych przez wojewódzką radę narodową (w Warszawie i Łodzi — miejską radę narodową).

§ 10. (1) Postępowanie przed komisjami kwalifikacyjnymi toczy się według przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341), ze zmianami wynikającymi z ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 180) oraz niniejszego rozporządzenia.

(2) Czynności kancelaryjne komisji kwalifikacyjnych wykonywują biura właściwych rad narodowych.

Tryb urzędowania Komisji Kwalifikacyjnych normuje instrukcja, podana w tyg. Rada Narodowa Nr 18 z 1946 r.

§ 11. Przewodniczący komisji kwalifikacyjnej zwołuje posiedzenia, kieruje tokiem prac komisji i czuwa nad wykonaniem jej postanowień.

§ 12. Roszczenia o zasiłki i pomoc dla osób uprawnionych (art. 2) zgłasza się do komisji kwalifikacyjnej przy właściwej powiatowej (miejskiej) radzie narodowej.

§ 13. (1) Podanie o zasiłki i pomoc z powołaniem się na odpowiednie dowody powinno zawierać wskazanie, do jakiej organizacji należała osoba poległa w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego, kiedy i w jakich okolicznościach osoba ta poległa oraz w jakim stosunku do poległego znajduje się zgłaszający roszczenie.

(2) Stosunek do poległego osoba zgłaszająca roszczenie powinna udowodnić:

1) żona — wyciągiem z aktu ślubu albo zeznaniem co najmniej 2 świadków stwierdzających, że pozostała ona z poległym w trwałym związku, który z uwagi na towarzyszące okoliczności uzasadnia uznanie jej za uprawnioną na podstawie art. 2 pkt. a).

2) dziecko ślubne — wyciągiem z aktu urodzenia,

3) dziecko nieślubne — wyciągiem z aktu urodzenia, orzeczeniem sądu lub dokumentem publicznym stwierdzającym ojcostwo poległego albo obowiązek utrzymania dziecka.

4) dziecko uprawnione, uznane lub przysposobione — wyciągiem z aktu stanu cywilnego, stwierdzającego uprawnienie, uznanie lub przysposobienie, albo prawomocnym orzeczeniem sądowym,

5) pasierb — wyciągiem z aktu urodzenia i wyciągiem z metryki ślubu, zawartego między matką lub ojcem z uczestnikiem ruchu podziemnego lub partyzanckiego,

6) inne osoby niezdolne do pracy, które pozostawały na wyłącznym utrzymaniu uczest-

nika ruchu podziemnego lub partyzanckiego — zeznaniami co najmniej 2 świadków, stwierdzającymi, że osoby te pozostawały na wyłącznym utrzymaniu poległego, a stan ten, stosownie do towarzyszących okoliczności, miał być trwały.

(3) W razie niemożności dostarczenia właściwych dokumentów (ust. 2 pkt. 1—5) w chwili składania podania postępowanie ulega zawieszeniu, o czym należy powiadomić stronę z odpowiednim pouczeniem.

§ 14. (1) Roszczenie o zasiłki i pomoc winno być pod rygorem utraty prawa do tych świadczeń zgłoszone przed dniem 31 grudnia 1947 r. albo w ciągu 6 miesięcy od dnia powzięcia wiadomości przez osobę zainteresowaną o śmierci uczestnika ruchu podziemnego lub partyzanckiego, nie później jednak niż do 31 grudnia 1948 r.

(2) Osoby, które przed dniem 31 grudnia 1947 r. w okresie swej małoletności zgłosiły prawo do zasiłków i pomocy, mogą po ukończeniu 18 lat życia zgłaszać po dniu 31 grudnia 1947 r. roszczenia oparte na tej zasadzie, iż kształcą się w szkołach średnich, wyższych lub zawodowych.

§ 15. Komisja kwalifikacyjna przy powiatowej radzie narodowej przeprowadza dochodzenia w przedmiocie wniesionego podania i przesyła jego wyniki wraz z aktami komisji kwalifikacyjnej przy wojewódzkiej radzie narodowej ze swoim wnioskiem o przyznanie lub odrzucenie roszczenia.

§ 16. Komisja kwalifikacyjna przy wojewódzkiej radzie narodowej rozpoznaje sprawę na rozprawie, na którą wzywa się wnoszącego roszczenie. Nieprzybycie jego na posiedzenie nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

§ 17. Jeżeli w czasie orzekania osoba uprawniona ma środki zapewniające jej egzystencję, należy przyznać jej prawo do zasiłków i pomocy z równoczesnym zawieszeniem prawa do pobierania zasiłków.

§ 18. (1) Orzeczenia komisji kwalifikacyjnej przy wojewódzkiej radzie narodowej dołącza się stronie w odpisie za pokwitowaniem z pouczeniem co do trybu zaskarżenia i miejsca odbioru dowodu uprawnienia.

(2) Jeżeli na podstawie takiego orzeczenia służy prawo do zasiłków, przesyła się niezwłocznie odpis orzeczenia także właściwej władzy skarbowej.

§ 19. Odwołanie od orzeczenia komisji kwalifikacyjnej przy wojewódzkiej radzie narodowej wnosi się na ręce przewodniczącego komisji kwalifikacyjnej przy wojewódzkiej radzie narodowej, który przesyła je niezwłocznie głównej komisji kwalifikacyjnej wraz z aktami sprawy.

§ 20. (1) Komisja kwalifikacyjna przy wojewódzkiej radzie narodowej przesyła komisji kwalifikacyjnej przy powiatowej radzie narodowej odpisy swych orzeczeń po ich uprawnomocnieniu się.

(2) Komisja kwalifikacyjna przy powiatowej radzie narodowej prowadzi ewidencję osób, które uzyskały prawo do zasiłków i pomocy oraz wydaje im dowody uprawnienia według wzoru zawartego w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 października 1945 r. (poz. 263).

Dowód uprawnienia Nr

Na podstawie art. 2 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 180).

Komisja kwalifikacyjna przy Powiatowej Radzie Narodowej w stwierdza, że:

nazwisko imię
urodzony (a) dnia roku
w zamieszkały (a)
..... z zawodu
czynając od dnia do
ma prawo do:

- a) pobierania zasiłku w wysokości %
uposażenia urzędnika państwowego X
grupy uposażeniowej oraz
- b) pomocy przewidzianej w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 180).

Prawo do pobierania zasiłków ulega zawieszeniu z uwagi na stan majątkowy uprawnionego*).

Miejsce i data wystawienia

Pieczęć starostwa:

Przewodniczący

Członkowie: 1)

2)

3)

4)

*) niepotrzebne skreślić.

22.

O K Ó L N I K Nr 13/N

MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI
SPOŁECZNEJ

z dnia 11 grudnia 1945 r.

Nr 9897/4/45

w sprawie przekazania opieki nad dzieckiem
od lat 3 do 18 Ministerstwu Oświaty.(Dziennik Urzędowy M-stwa Pracy i Opieki Społecz-
nej z 1946 r. Nr 6, poz. 7).

Do

Wszystkich Wydziałów Opieki Społecznej
Urzędów Wojewódzkich i Okrąg Mazurski.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej za-
wiadamia, że na mocy uchwały Rady Mini-
strów Ministerstwo Oświaty przyjmuje cało-
kształt zagadnień opiekuńczych w odniesie-
niu do spraw dzieci od lat 3 (skończonych)
i młodzieży do lat 18-tu.

Termin przejścia ustalony został przez Ko-
misję Porozumiewawczą Ministerstwa Pracy
i Opieki Społecznej oraz Ministerstwo Oświa-
ty na dzień 31 grudnia 1945 r.

Kwalifikacja dzieci do korzystania z form
opieki tak całkowitej jak częściowej pozostaje
w ręku organów terenowych Ministerstwa
Pracy i Opieki Społecznej do czasu zorganizo-
wania przez Ministerstwo Oświaty aparatu
kwalifikacyjnego.

Wszelkie obowiązki samorządu terytorial-
nego, wynikające z ustawy o opiece społecz-
nej z roku 1923, obowiązują nadal.

Jednocześnie Ministerstwo Pracy i Opieki
Społecznej komunikuje, iż sprawa ewentual-
nego przekazywania akcji opieki nad dziećmi
przez Wydziały Opieki Społecznej poszczegół-

nych miast wydzielonych Wydziałom Oświato-
wym tychże miast, opracowana będzie osob-
nym pismem.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej za-
wiadamia, że:

- a) Ministerstwo Oświaty bezpośrednio i
przez swe organa terenowe (Kuratoria,
Inspektoraty) zwróci się w powyższej
sprawie do Urzędów Wojewódzkich i Po-
wiatowych.
- b) Czynnikiem oświatowym winna być oka-
zywana jak najdalej idąca pomoc i współ-
działanie przy przekazywaniu akcji opie-
ki nad dziećmi.
- c) Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
w piśmie do Ministerstwa Oświaty wyra-
ziło zgodę na przejście jednocześnie z sa-
mą akcją do Ministerstwa Oświaty oraz
Kuratorów tych pracowników Departa-
mentu i Wydziałów Wojewódzkich z za-
kresu opieki nad dziećmi, którzy wyra-
żają na to zgodę. Decyzja ta rozciąga się
także na tych pracowników w referatach
powiatowych, którzy mają sobie powie-
zione specjalnie sprawy opieki nad dzie-
ćmi.

Ponieważ ze zrozumiałych powodów obu Mi-
nisterstwom zależy na jak najlepszym sposo-
bie przekazania i prowadzenia nadal akcji
opieki nad dziećmi — Ministerstwo Pracy
i Opieki Społecznej prosi o możliwie niezwło-
czne nadesłanie wykazu tych pracowników
zarówno Wydziału Opieki Społecznej Urzędu
Wojewódzkiego, jak i Referatów Opieki Spo-
łecznej poszczególnych starostw, którzyby
przechodząc do Kuratorów i Inspektorów
Szkolnych dawali gwarancje ciągłości pracy
dla dobra dzieci i młodzieży.

W związku z przekazywaniem spraw opie-
ki nad dzieckiem władzom oświatowym nale-
ży przyspieszyć dokładne wykonanie wszyst-
kich poleceń Ministerstwa, dotyczących akcji
opieki nad dziećmi.

